

VIĻĀNU NOVADA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2014-2030

Viļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030.gadam autori

Atbildīgā amatpersona: Viļānu novada pašvaldības attīstības, plānošanas un informācijas nodaļas vadītāja Iveta Piziča

Izstrādes darba grupa: Vadības grupas vadītāja: Jekaterina Ivanova – Viļānu novada domes priekšsēdētāja.

Vadības grupas vadītājas vietniece: Daiga Ceipiniece - Viļānu novada pašvaldības domes deputāte.

Vadības grupas locekļi:

Inga Strūberga – Viļānu novada pašvaldības izpilddirektore;

Iveta Piziča – Viļānu novada pašvaldības attīstības, plānošanas un informācijas nodaļas vadītāja;

Irēna Stafecka – Viļānu novada pašvaldības galvenā grāmatvede;

Lūcija Veselova – Viļānu novada pašvaldības Sokolku pagasta pārvaldes vadītāja;

Jānis Benislavskis - Viļānu novada pašvaldības Dekšāres pagasta pārvaldes vadītājs;

Irina Klimanova – Viļānu novada pašvaldības nekustamā īpašuma speciāliste;

Jevdokija Šļivka – Viļānu novada pašvaldības domes deputāte;

Inta Brence – Viļānu novada pašvaldības domes deputāte;

Ilze Grolmusa – Viļānu novada pašvaldības domes deputāte;

Alla Stiuka – Viļānu novada pašvaldības domes deputāte;

Ārija Moisejeva - Viļānu novada pašvaldības domes deputāte;

Felicija Leščinska - Viļānu novada pašvaldības domes deputāte;

Inga Zunda - Viļānu novada pašvaldības domes deputāte.

Konsultants: SIA „Grupa93”, Kr.Barona iela 3-4, Rīga, LV 1050

Pamats: iepirkums „Par Viļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030.gadam izstrādi” un 2013.gada 23.septembrī noslēgtais līgums „Par attīstības plānošanas dokumenta „Viļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam” izstrādi” starp Viļānu novada domi un SIA „Grupa93”.

SATURS

IEVADS	5
1. ESOŠĀS SITUĀCIJAS KOPSAVILKUMS	6
1.1. Vispārīga informācija.....	6
1.2. Iedzīvotāji	9
1.3. Ekonomika.....	11
1.4. Daba un kultūrvēsture.....	15
1.5. Publiskie pakalpojumi	17
1.5.1. Izglītība	17
1.5.2. Sports.....	17
1.5.3. Kultūra	18
1.5.4. Veselības aprūpes un sociālie pakalpojumi	18
1.5.5. Drošības dienesti	18
1.5.6. Pašvaldība.....	18
1.6. Transports un sakari.....	19
1.7. Inženierinfrastruktūra	20
2. STRATĒGISKĀ DAĻA.....	21
2.1. Tendences, prognozes un ietekmējošie faktori.....	21
2.2. Viļānu novads augstāka līmeņa un kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumentos	22
2.2.1. Latvija 2030	22
2.2.2. Latgale	23
2.2.3. Kopējās intereses ar kaimiņu pašvaldībām	24
2.3. Pašvaldības specializācija	25
2.4. Vīzija – Viļānu novads 2030.gadā	26
2.5. Stratēģiskais mērķis	26
2.6. Ilgtermiņa prioritātes	27
2.7. Stratēģiskie (prioritārie) projekti	28
3. TESPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA	30
3.1. Viļānu novada vēlamā telpiskās attīstības perspektīva	30
3.1.1. Telpiskā struktūra	31
3.1.2. Vadlīnijas	31
3.2. Nākotnes apdzīvojuma struktūra.....	32
3.2.1. Telpiskā struktūra	32
3.2.2. Vadlīnijas	32
3.3. Nākotnes pakalpojumu centru struktūra.....	33
3.3.1. Telpiskā struktūra	33
3.3.2. Vadlīnijas	34
3.4. Nākotnes transporta un sakaru struktūra.....	36
3.4.1. Telpiskā struktūra	36

3.4.2. Vadlīnijas	37
3.5. Nākotnes dabas kapitāls.....	38
3.5.1. Telpiskā struktūra	38
3.5.2. Vadlīnijas	38
3.6. Nākotnes kultūras un tūrisma telpa	40
3.6.1. Telpiskā struktūra	40
3.6.2. Vadlīnijas	40
3.7. Nākotnes inženierinfrastruktūra	42
3.7.1. Telpiskā struktūra	42
3.7.2. Vadlīnijas	42
3.8. Prioritāri attīstāmās teritorijas	43
4. STRATĒGIJAS IEVIEŠANAS UZRAUDZĪBAS SISTĒMA	44
4.1. Attīstības rādītāji	44
4.2. Ieviešanas uzraudzības kārtība	46

IEVADS

1. Viļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.gadam (turpmāk – Stratēģija) ir pašvaldības politikas dokuments, kas definē novada ilgtermiņa attīstības vīziju, stratēģiskos mērķus, ilgtermiņa prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu.

2. Stratēģija ir galvenais Viļānu novada pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokuments. Saskaņā ar to izstrādā pārējos pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentus – Viļānu novada attīstības programmu, teritorijas plānojumu, lokālplānojumus un tematiskos attīstības plānošanas dokumentus.

3. Stratēģija ietver šādas daļas:

- 3.1. **Esošās situācijas kopsavilkums** – pamata dati par Viļānu novadu, attīstības tendences, problēmas, izaugsmes resursi un priekšrocības, kas raksturo potenciālu ilgtspējīgas attīstības stratēģijā izvirzīto mērķu sasniegšanai;
- 3.2. **Vīzija 2030.gadam** – ilgtermiņa nākotnes redzējums, kas parāda Viļānu novada unikālās vērtības un vēlamu situāciju 2030.gadā;
- 3.3. **Stratēģiskais mērķis** – koncentrēts politisku uzstādījumu kopums vēlamajām ilgtermiņa pārmaiņām; tas ir vērsts uz novada vīzijas sasniegšanu un kalpo par pamatu ilgtermiņa prioritāšu noteikšanai un stratēģisko projektu identificēšanai;
- 3.4. **Ilgtermiņa prioritāte** – Viļānu novada ilgtermiņa attīstības aktualitāte, kuras risināšana izvirzīta priekšplānā, salīdzinājumā ar citām attīstības aktualitātēm;
- 3.5. **Pašvaldības specializācija** atspoguļo Viļānu novada ekonomiskās attīstības pamatu un lomu Latgales plānošanas reģiona ekonomikas profilā;
- 3.6. **Stratēģiskie projekti** – kompleksi pasākumi, pašvaldības secīgu rīcību kopums, kas tiek realizēts prioritārajā jomā un kas ir virzīts uz stratēģisko mērķu sasniegšanu;
- 3.7. **Attīstības rādītājs** – par stratēģiskā mērķa sasniegšanas progresu liecinošs kvantitatīvs vai kvalitatīvs rādītājs;
- 3.8. **Telpiskās attīstības perspektīva** – Viļānu novada ilgtermiņa attīstības vīzijai, stratēģiskajiem mērķiem un ilgtermiņa prioritātēm atbilstīgs novada administratīvās teritorijas telpiskās struktūras modelis; to paskaidro vadlīnijas.

4. Stratēģijas izstrādē ir ievēroti attīstības plānošanas dokumentu izstrādi regulējošie normatīvie akti, Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam, Latgales plānošanas reģiona stratēģija 2030.gadam un Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006.-2026.gadam, kā arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas metodiskie norādījumi.

5. Viļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija ir uzsākta ar Viļānu novada domes 2013. gada 16.augusta lēmumu Nr. 7, §25, nodota publiskajai apspriešanai ar Viļānu novada domes 2013. gada 7.novembra lēmumu Nr.13, § 36, tās precizētais projekts apstiprināts ar Viļānu novada domes 2014. gada 16.janvāra lēmumu Nr.1 §14. Par Viļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas precizēto projektu ir saņemts pozitīvs Latgales plānošanas reģiona 2014.gada 29.janvāra atzinums Nr.2–4.3/50. Viļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija ir apstiprināta ar Viļānu novada domes 2014. gada 13.februāra lēmumu Nr.3 §8.

6. Viļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijai nav veikts stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (Vides pārraudzības valsts biroja 2013.gada 9.oktobra lēmums Nr.50 „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras nepiemērošanu”).

1. ESOŠĀS SITUĀCIJAS KOPSAVILKUMS

1.1. Vispārīga informācija

7. Viļānu novads atrodas Eiropas Savienībā, Latvijā, Latgales reģionā, pie Rīgas-Rēzeknes A12/E22 automaģistrāles, 30 km attālumā līdz republikas pilsētai Rēzeknei.

1.att. Viļānu novada ģeopolitisks un ekonomiskais novietojums

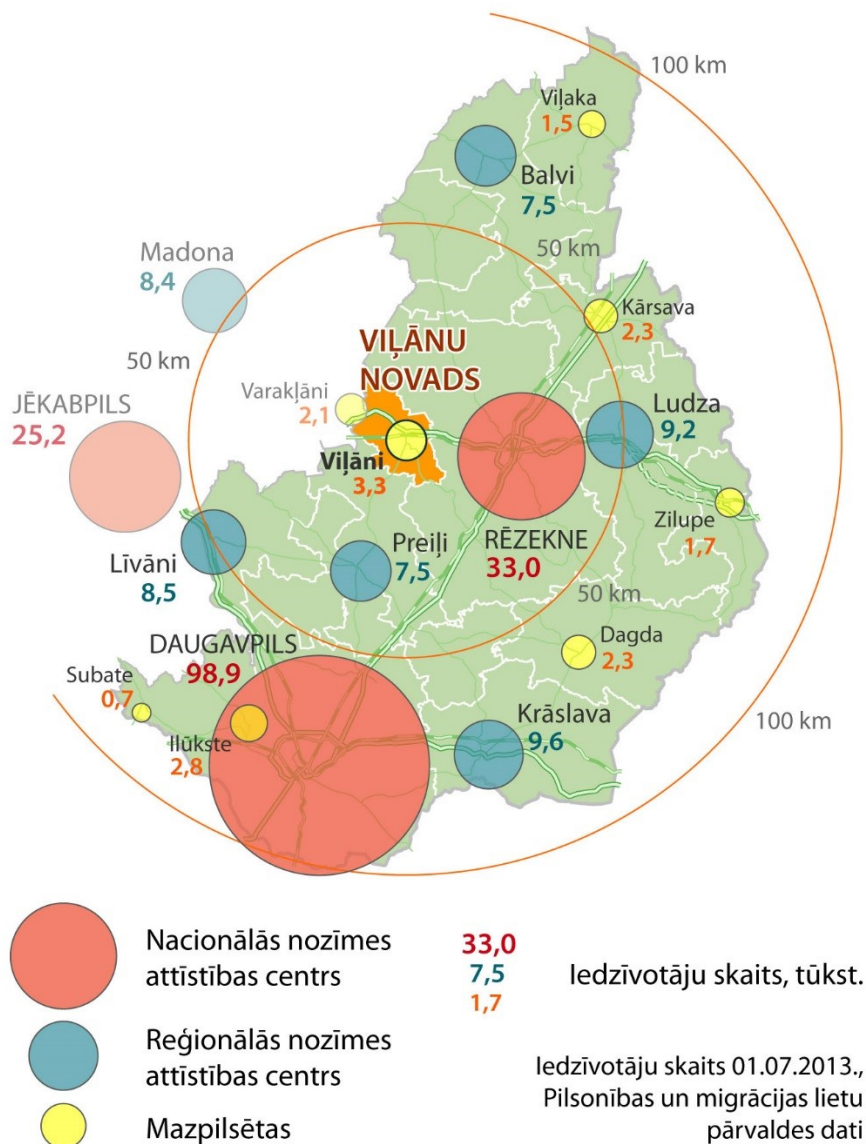
8. Skandināvijas, Eiropas valstu, Krievijas tirgu tuvums, transporta savienojumi un atrašanās Eiropas Savienībā novērtējama kā investīciju priekšrocība globālajā ekonomiskajā situācijā.

9. Eiropas Savienības un Latvijas nacionālā politika tiecas uzlabot infrastruktūru, dzīves vides kvalitāti un pārrobežu sadarbību ES Austrumu pierobežas reģionā.

10. Viļānu novada novietojums nacionālās (Rēzekne) un reģionālās (Preiļi) nozīmes centru sasniedzamībā sniedz darba iespējas, saglabājot dzīves vietu Viļānu novadā, un iespējas saņemt daudzveidīgus un labas kvalitātes pakalpojumus.

11. Viļānu pilsēta ir novada nozīmes attīstības centrs un ir viena no 14 Latgales reģiona pilsētām un lielākā no septiņām Latgales mazpilsētām. Tuvākie centri: nacionālās nozīmes centri Rēzekne – 30 km un Jēkabpils – 75 km, reģionālās nozīmes centri Preiļi – 35 km, Ludza – 55 km un Madona – 69 km un Vidzemes reģiona novada nozīmes centrs Varakļāni – 14 km. Pēc autoceļa P62 Krāslava-Preiļi-Madona rekonstrukcijas ērtāk sasniedzama Līvānu pilsēta – 71 km (braucot caur Jēkabpili – 100 km).

2.att. Viļānu pilsētas novietojums attiecībā pret attīstības centriem

12. Viļānu pilsēta ir lielākā no Latgales mazpilsētām pēc iedzīvotāju skaita, kā arī lielākais novada centrs no apkārt esošajiem novadu un pagastu centriem.

13. Apkārtējās pilsētas ir labi sasniedzamas pa galvenajiem un reģionālajiem valsts ceļiem. Viļānu novadu šķērso A12/E22 automaģistrāle Jēkabpils-Rēzekne-Ludza-Krievijas robeža (Terehova) un reģionālie valsts ceļi P58 Viļāni-Preiļi-Špoģi un P59 Viļāni-Ružina-Malta.

14. Uz Rēzekni, Rīgu, Jēkabpili, u.c. centriem no Viļāniem ir iespējams nokļūt arī ar vilcienu. Viļānu novadu šķērso dzelzceļš (stacija Viļāni, stacija Varakļāni). Vilciens maršrutā Rīga – Zilupe kursē divas reizes dienā.

15. Pēc teritorijas platības – 287 km² – Viļānu novads ir viens no mazākajiem novadiem Latvijā (78.vietā no 110 novadiem) un arī Latgalē (18.vietā no 19 novadiem), un aizņem tikai 2% no Latgales plānošanas reģiona teritorijas.

16. Viļānu novada administratīvi teritoriālo iedalījumu veido Viļānu pilsēta un Dekšāres, Sokolku un Viļānu pagasti. Viļānu novads robežojas ar Rēzeknes, Varakļānu, Riebiņu novadiem un Madonas novadiem.

3.att. Viļānu novada teritoriālās vienības un kaimiņu pašvaldības

17. Laba novada iekšējā sasniedzamība ir pateicoties valsts ceļiem, kas šķērso Viļānu novadu, un kompakam pagastu izvietojumam ap novada centru Viļānu pilsētu:

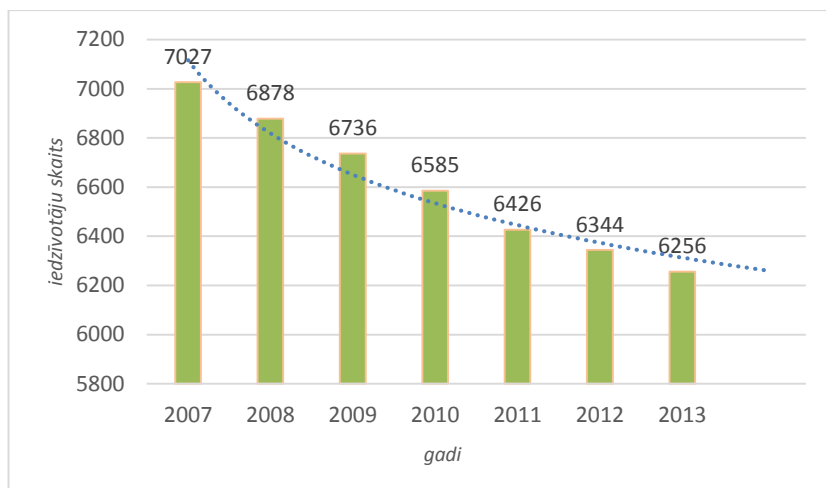
- 17.1. Viļāni – Jaunviļāni blakus,
- 17.2. Viļāni – Strupļi 6 km,
- 17.3. Viļāni – Dekšāres, braucot pa A12/E22– 18 km (ja tiktu rekonstruēta Ugunsdzēsēju iela un tilts pār Maltas upi, – 10 km),
- 17.4. Viļāni – Atspuka 9,6 km,
- 17.5. Viļāni – Radopole 5 km.

1.2. Iedzīvotāji

18. 2013.gadā Viļānu novadā dzīvoja 6755 **iedzīvotāji**, no tiem 3300 (49%) Viļānu pilsētā (PMLP dati, 01.07.2013.).

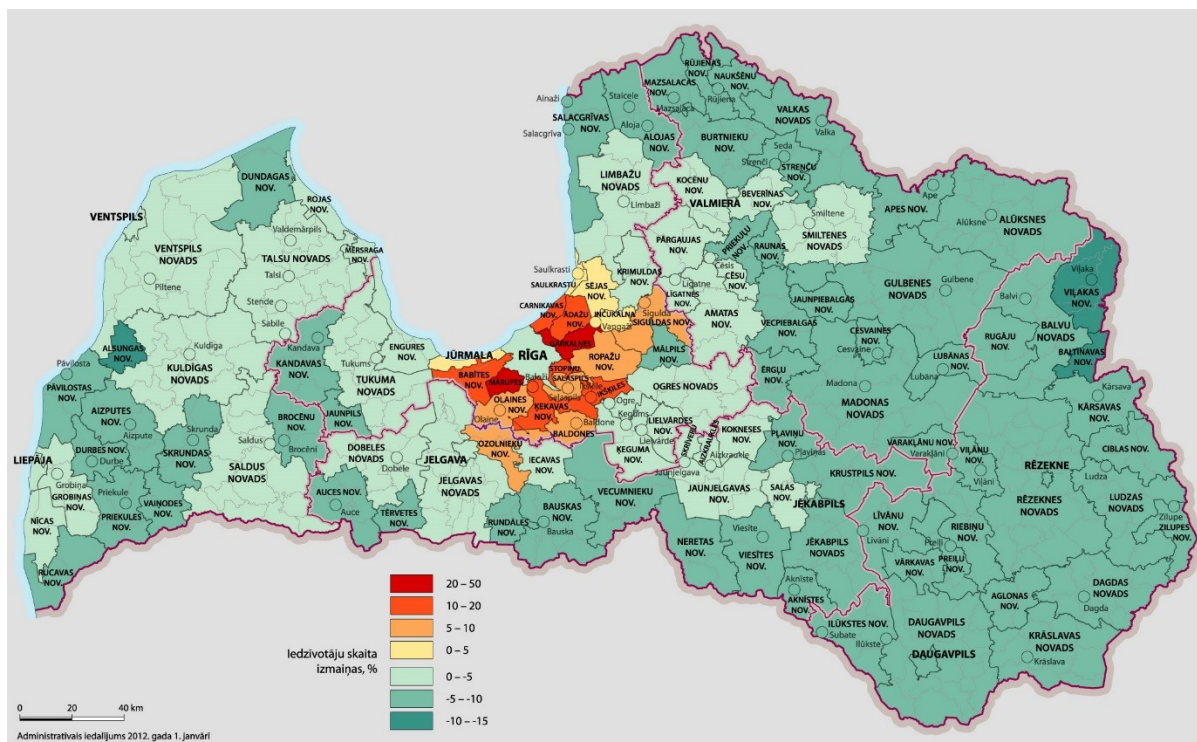
19. Pēdējo sešu gadu laikā iedzīvotāju skaits Viļānu novadā ir samazinājies par 7% (skat. 4.attēlu), Viļānu pilsētā – par 11% jeb 402 iedzīvotājiem. Viļānu novads ir starp tām Latvijas pašvaldībām, kur iedzīvotāju skaits turpina samazināties, kā tas notiek visā Latgales reģionā (skat. 5.attēlu). 1990.gada sākumā Viļānu novada teritorijā dzīvoja 9097 iedzīvotāji.

4.att. Iedzīvotāju skaita izmaiņas Viļānu novadā

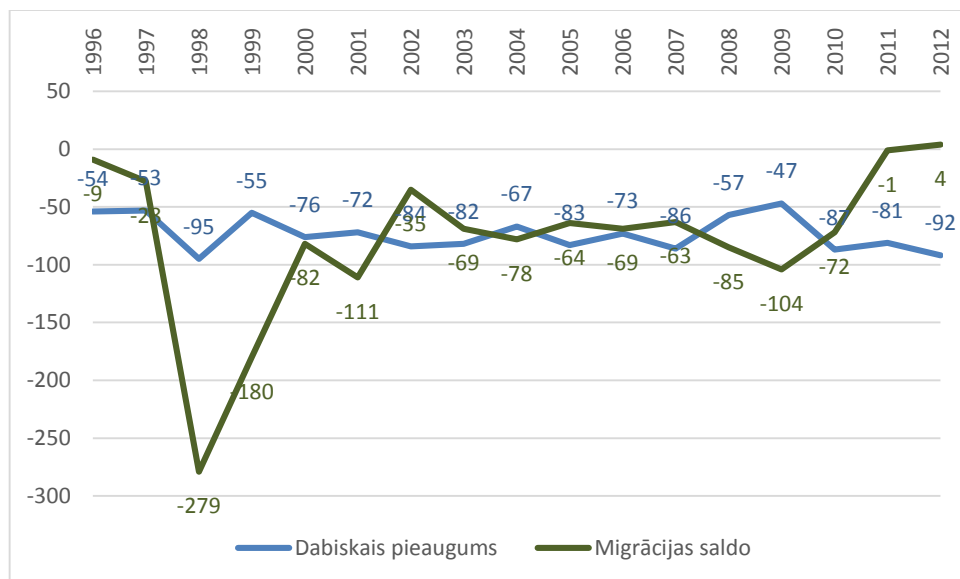
Datu avots: Centrālā statistikas pārvalde (iedzīvotāju skaits uz gada sākumu)

5.att. Iedzīvotāju skaita izmaiņas pašvaldībās no 2007.gada sākuma līdz 2012.gada sākumam

Datu avots: VRAA. „Reģionu pārskats Latvijā 2012”.

6.att. Viļānu novada iedzīvotāju skaita izmaiņu ietekmējošie faktori no 1990.gada sākuma līdz 2013.gada sākumam

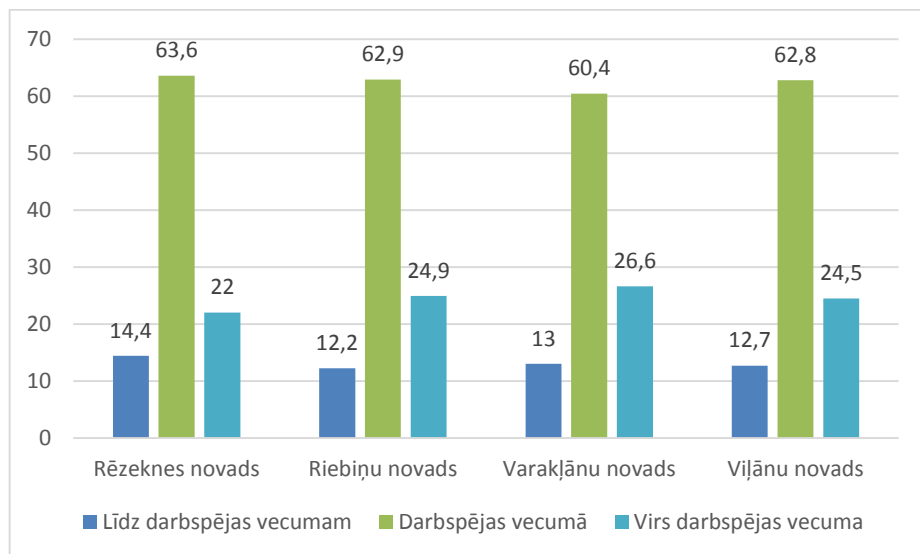

Datu avots: CSP

20. Iedzīvotāju skaita samazināšanos Viļānu novadā ietekmējusi vienlīdz gan **migrācija**, gan negatīvs **dabiskais pieaugums**. Lielākā migrācija bija novērojama no 1998.gada līdz 2001.gadam (1998.g. -279, 1998.g. -180, 2000.g. -82, 2001.g.-111) un 2009.gadā (-104). Kopš 2012.gada migrācijas saldo kļuvis pozitīvs (+4). Dabiskais pieaugums saglabājas negatīvs.

21. Viļānu novads ir viens no blīvāk apdzīvotajiem novadiem (27.vietā Latvijā) – 24,1 **iedz./km²** (CSP dati, 01.01.2012.), tā kā novadā ir Viļānu pilsēta. Salīdzinājumam, kaimiņu Varakļānu novadā 13,8 iedz./km², Rēzeknes novadā 12,3 iedz./km², Riebiņu novadā – 9,6 iedz./km².

7.att. Iedzīvotāju sadalījums pa vecuma grupām 2013.gada sākumā

Datu avots: CSP, 01.01.2013.

22. Viļānu novadā 791 iedzīvotājs (12,7%) ir līdz darbspējas vecumam, 3930 (62,8%) – darbspējas vecumā un 1535 (24,5%) – virs darbspējas vecumā (skat. 7.att.). Viļānu novada iedzīvotāju **vecumstruktūra** ir līdzīga kā apkārtnējos novados.

23. **Demogrāfiskās slodzes** līmenis Viļānu novadā pēdējo trīs gadu laikā ir nedaudz samazinājies uz dzimstības samazināšanās rēķina no 617 darbspējas vecumu nesasniegušo un pārsniegušo personām

vidēji uz 1 000 personām darbaspējas vecumā 2010.gadā uz 592 personām 2012.gadā.

24. Viļānu novada **apdzīvotās vietas** ir Viļānu pilsēta un 87 ciemi, t.sk. 28 ciemi Dekšāres pagastā, 22 ciemi Sokolku pagastā un 37 ciemi Viļānu pagastā (Valsts zemes dienesta Adrešu reģistra dati, 01.10.2013.). Lielākie ciemi ar izteiktu ciema apbūves struktūru, infrastruktūru un sabiedriskajām funkcijām ir Jaunviļāni, kas piekļaujas Viļānu pilsētai, Strupļi un Dekšāres. Pie blīvāk apdzīvotām vietām pieskaitāmas Radopole un Atspuka. Pārējie ciemi ir vēsturiski Latgalei raksturīgie ciemi (sādžas) ar vairākām viensētu grupām.

25. Iedzīvotāju **dzimumu sadalījums** ir ilgstoši palicis nemainīgs (kopš 2000.gada), un tas ir 47% vīriešu un 53% sievietes.

26. Pēdējo trīs gadu laikā, saskaņā ar CSP datiem, nav mainījies Viļānu novada iedzīvotāju **etniskais sastāvs**. Salīdzinājumā ar kaimiņu pašvaldībām, Viļānu novadā ir mazāk latviešu – tikai 52%.

1.tab. Viļānu novada iedzīvotāju nacionālais sastāvs, %

Novads	Latvieši	Krievi	Baltkrievi	Ukraiņi	Poļi	Lietuvieši	Citas tautības
Viļānu novads	51,7	45,2	0,9	0,7	0,7	0,1	0,7
Rēzeknes novads	58,4	36,4	1,3	0,8	1,2	0,2	1,7
Riebiņu novads	68,6	27,3	0,9	0,8	1,6	0,3	0,5
Varakļānu novads	92,4	5,3	0,4	0,7	0,2	0,3	0,7

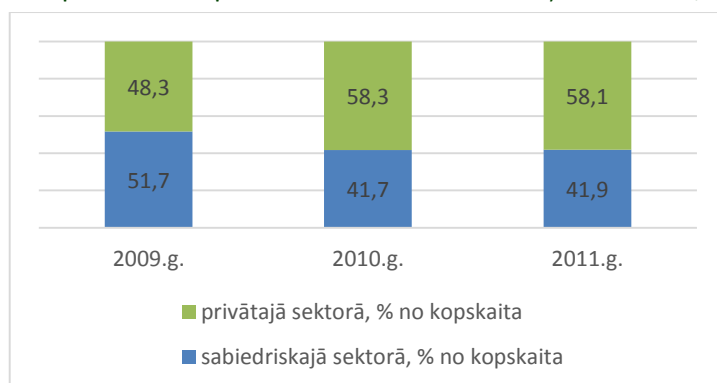
Datu avots: CSP, 01.01.2013.

1.3. Ekonomika

27. Saskaņā ar CSP datiem, aizņemtās **darba vietas** vidēji 2012.gadā Viļānu novadā ir 800, t.sk. 153 privātajā sektorā ar nodarbināto skaitu ≥ 50 un 647 sabiedriskajā sektorā. Kopš 2009.gada darba vietu skaits ir samazinājies par 66.

28. Strādājošo skaits pēc faktiskās darba vietas, saskaņā ar CSP datiem, Viļānu novadā ir samazinājies no 1,5 tūkstošiem 2009.gadā līdz 1,2 tūkstošiem 2011.gadā. Pozitīvi, ka palielinājies darba vietu īpatsvars privātajā sektorā no 48% uz 58% (8.att.). Apkārtējos novados darba vietu īpatsvars privātā sektorā ir līdzīgs; nedaudz zemāks 2011.gadā tas bija Rēzeknes novadā (52%).

8.att. Strādājošo skaits pamatdarbā pēc faktiskās darba vietas Viļānu novadā, %

Datu avots: CSP

29. Strādājošo vidējā bruto **darba samaksa** Viļānu novadā ir 330 lati jeb 469 eiro (CSP dati par sabiedrisko sektoru uz 01.01.2012.). Tā veido tikai 55% no vidējās bruto darba samaksas Rīgā (603 lati). Salīdzinājumam, Rēzeknē bruto darba samaksa uz 01.01.2012. bija 365 lati un Daugavpilī – 307 lati. Bruto darba samaksa Viļānu novadā pēdējos četros gados **ir augusi** par 53 latiem, un tas ir straujāk kā Rīgā (par 37 LVL) un Daugavpilī (33 LVL). Zemākais darba samaksas pieaugums ir bijis Rēzeknē – tikai par 11 latiem. Privātajā sektorā darba samaksa Viļānu novadā nav pieaugusi, bet samazinājusies par septiņiem latiem,

salīdzinājumā ar datiem uz 01.01.2009.

30. Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras datiem, 2013.gada 31.jūlijā Viļānu novadā reģistrētais **bezdarba līmenis** ir 26% (1030 personas). Tas ir vairāk kā Latgalē vidēji (19%), arī vairāk kā apkārtējos novados vidēji – Varakļānu novadā 11,1%, Riebiņu novadā 19,1% un Rēzeknes novadā 23,7%.

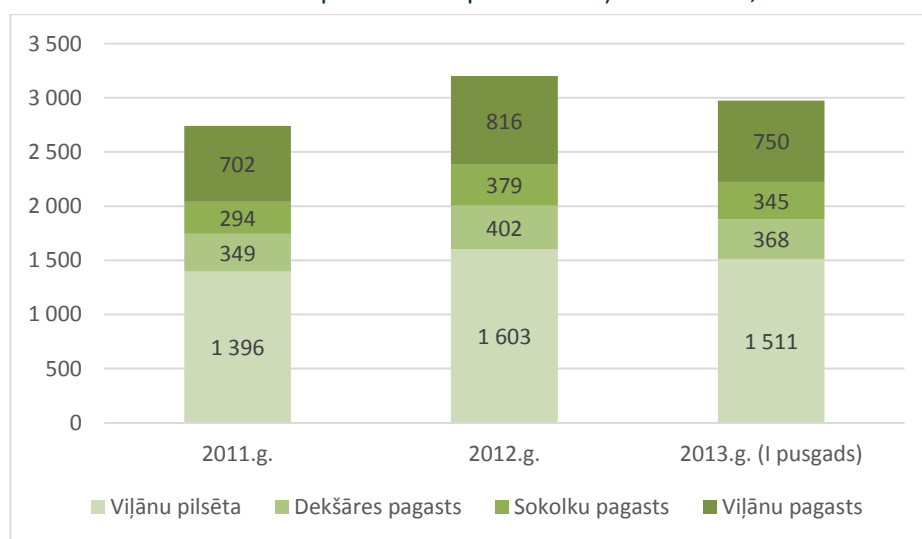
31. Pēdējo trīs gadu laikā pieaudzis **tirgus sektora statistikas vienību skaits**: pašnodarbinātas personas no 169 līdz 198 vienībām, individuālie komersanti no 11 uz 13, komercsabiedrības no 6 uz 77, zemnieku un zvejnieku saimniecības no 46 uz 59, fondi, nodibinājumi un biedrības no 11 uz 16. Kopā ar valsts un pašvaldību budžeta iestādēm tirgus sektora statistikas vienību skaits Viļānu novadā no 309 vienībām 2009.gadā ir pieaudzis līdz 366 vienībām 2011.gadā.

32. Saskaņā ar Lursoft datiem uz 01.10.2013., Viļānu novadā aktīvi ir tikai 260 uzņēmumi, tas ir 39 uzņēmumi uz 1000 iedzīvotājiem. Salīdzinājuma, Rēzeknes pilsētā 57, Rēzeknes novadā 57, Varakļānu novadā 55, Riebiņu novadā 68 uzņēmumi uz 1000 iedz.

33. Lielākā daļa uzņēmumu Viļānu novadā ir saistīti ar (kods A) lauksaimniecību, mežsaimniecību un zivsaimniecību (192 uzņēmumi) un (kods 01) augkopību un lopkopību, medniecību un saistītajām palīgdarbībām (181 uzņēmums) (CSP dati par 2011.gadu). Nelielas ģimeņu lauku saimniecības vairāk ir raksturīgas Sokolku un Dekšāres pagastos. Salīdzinoši daudz Viļānu novadā ir pārstāvēti tirdzniecības uzņēmumi (37).

34. Saskaņā ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras ziņām par 2013.gada I pusgadu, Viļānu novadā sociāli apdrošināto personu¹ skaits (novadā deklarētās unikālas personas) ir 2974, t.sk. Viļānu pilsētā 1511 (51%), Viļānu pagastā 750 (25%), Sokolku pagastā 345 (12%) un Dekšāres pagastā 368 (12%) (9.att.). Sociāli apdrošināto personu skaitā 2311 (78%) veido darba ņēmēji (ieskaitot mikrouzņēmumu darbiniekus) un pašnodarbinātie.

9.att. Sociāli apdrošinātas personas Viļānu novadā, absolūti skaitļi

Datu avots: VSAA

35. Viļānu novadā lielu sociāli apdrošināto personu daļu veido personas, par kurām sociālās apdrošināšanas iemaksas veic valsts (pabalstu saņēmēji). Šādi var secināt, vērtējot pret darba vietu skaitu, kas parāda, ka sociāli apdrošināto personu skaits ir 3,7 reizes lielāks kā darba vietu skaits Viļānu novadā. Salīdzinājumam, pašvaldībā ar reģionālas nozīmes pilsētu Līvānu novadā sociāli apdrošināto personu skaits ir 2,1 reizi lielāks, republikas pilsētā jeb nacionālas nozīmes centrā Rēzeknē – 1,9 reizes lielāks. Līvānu novadā, 2012.gadā bija 5982 sociāli apdrošinātas personas un aizņemtās darba vietas 2896. Rēzeknes pilsētā sociāli apdrošinātas personas 2011.gadā bija 15 165 un aizņemtās darba vietas 7778.

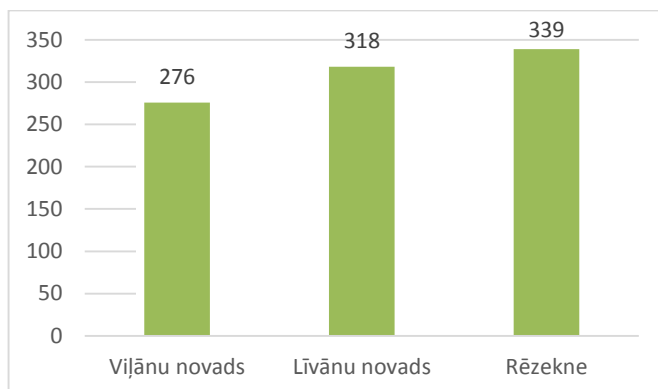
36. Sociāli apdrošināto personu skaits Viļānu novadā būtiski mainās pa gadiem – 2012.gadā tas bija lielāks

¹ Sociāli apdrošinātās personas ir darba devēji, pašnodarbinātie, iekšzemes darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka un ārvalstu darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka, kas ir reģistrējušies Valsts ieņēmumu dienestā saskaņā ar normatīvajiem aktiem. Sociālās apdrošināšanas iemaksas tiek veiktas arī par invalīdiem, bezdarbniekiem, slimības, maternitātes vai paternitātes, bērnu kopšanas pabalsta saņēmējiem, utt.

– 3200, 2011.gadā bija mazāks – 2741.

37. Vidējā apdrošināšanas iemaksu alga, no kuras jāveic iemaksas, 2013.gada I pusgadā Viļānu novadā bija 277 latī, kas ir tuvu valstī noteiktajam minimālajam līmenim (200 LVL). Salīdzinājumam, Rēzeknē kā republikas pilsētā ir vislielākā vidējā apdrošināšanas iemaksu alga, attiecīgi zemāka alga ir novadā ar reģionālās nozīmes centru Līvānu pilsētu un vēl zemāka – Viļānu novadā ar mazpilsētu Viļāniem (10.att.).

10.att. Vidējā sociālās apdrošināšanas iemaksas alga, LVL

Datu avots: VSAA dati par 2011.gadu

38. **Lielākie uzņēmumi** pēc apgrozījuma 2012.gadā, pēc Lursoft datiem, ir SIA „Aļņi AS” (zāgēta un ēvelēta koksne), SIA „Vlakon” (grants un smilts karjeru izstrāde; māla un kaolīna ieguve), AS „Viļānu selekcijas un izmēģinājumu stacija” (augkopība un lopkopība, elektroenerģijas ražošana un elektroenerģijas tirdzniecība, izveidota Viļānu biogāzes koģenerācijas stacija), SIA „Laumiņa 1” (pārtikas veikals), AS „Stružānu kūdras fabrika” (kūdras ieguve), AS „Lopkopības izmēģinājumu stacija Latgale” (augkopība un lopkopība, piena lopkopība, dārzenkopība, dārzkopība, lauksaimnieciskie pakalpojumi, medniecība, mežsaimniecība, kokmateriālu sagatavošana, pētījumu un eksperimentu veikšana dabaszinātnēs un tehniskajās zinātnēs), SIA „Kņavas Granulas” (elektroenerģija), Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība „Viļāni” (piena produktu, olu, pārtikas eļļu un tauku vairumtirdzniecības pakalpojumi), SIA „Unko R” (kravu pārvadāšanas pakalpojumi), SIA „Viļānu lauktehnika” (zāgēta un ēvelēta koksne). Uzņēmumu apgrozījums ir no 4,5 miljoniem līdz 0,6 miljoniem latu.

39. Pēc Valsts ieņēmumu dienesta datiem uz 07.11.2013., Viļānu novadā reģistrēto nodokļu maksātāju juridisko personu skaits ir 270, tai skaitā Viļānu pilsētā – 123. **Lielākie desmit nodokļu maksātāji** pēc 2012.gadā visu veidu nodokļu iemaksātajām summām ir:

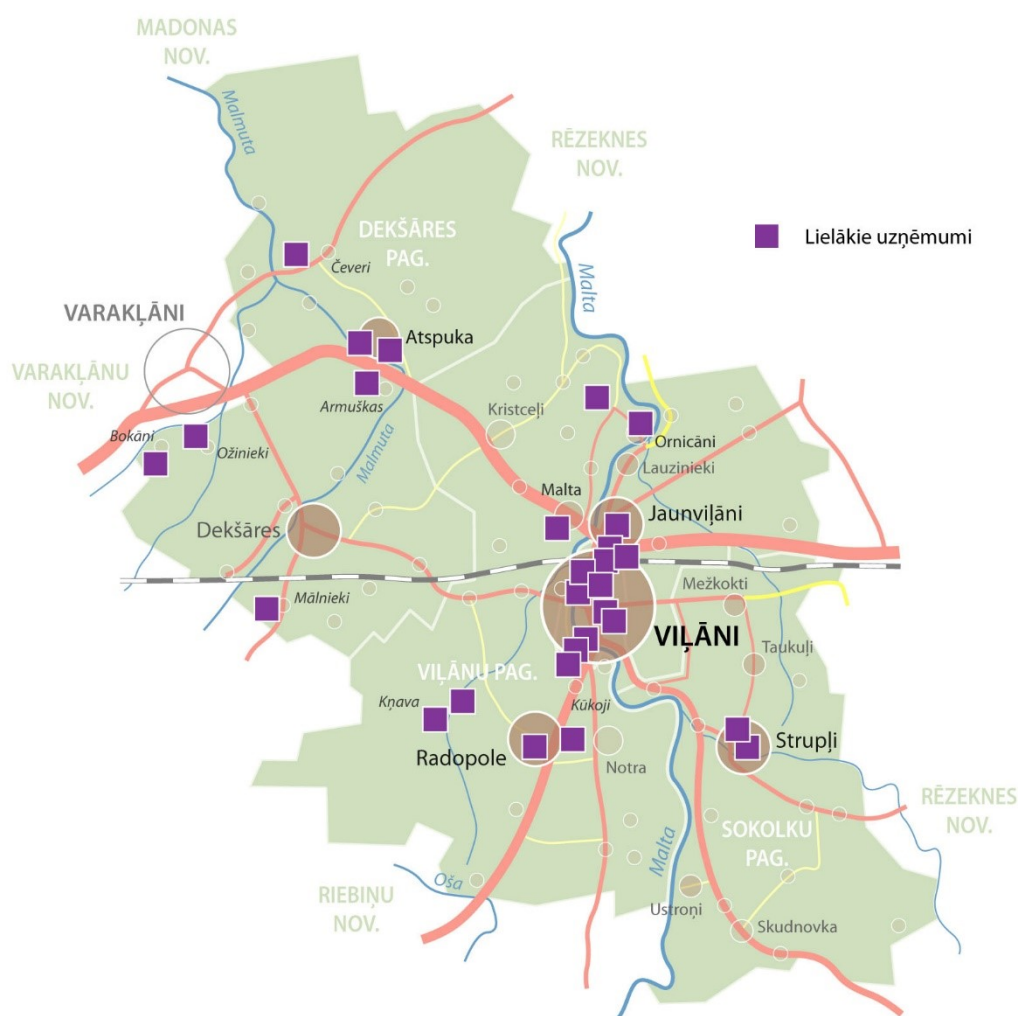
- 39.1. Viļānu novada pašvaldība (674,03 tūkst. LVL, vidējais darba ņēmēju skaits 399),
- 39.2. SIA „Vlakon” (536,06 tūkst. LVL / 43 nodarbinātie),
- 39.3. SIA „Aļņi AS” (176,26 tūkst. LVL / 120 nodarbinātie),
- 39.4. AS „Latgales ciltslietu un mākslīgās apsēklošanas stacija” (145,72 tūkst. LVL / 39 nodarbinātie),
- 39.5. AS „Lopkopības izmēģinājumu stacija Latgale” (129,71 tūkst. LVL / 81 nodarbinātais).
- 39.6. AS „Stružānu kūdras fabrika” (102,35 tūkst. LVL / 35 nodarbinātie),
- 39.7. SIA „Laumiņa 1” (75,41 tūkst. LVL / 46 nodarbinātie),
- 39.8. Viļānu kooperatīvā sabiedrība (74,70 tūkst. LVL / 15 nodarbinātie),
- 39.9. SIA „Viļānu slimnīca” (58,47 tūkst. LVL / 33 nodarbinātie),
- 39.10. SIA „Viļānu namsaimnieks” (50,67 tūkst. LVL / 56 nodarbinātie).

40. Pagastos nozīmīgi darba devēji ir uzņēmumi SIA „Cerība II” un KS „Sokolki 2” Sokolku pagastā, Dekšāres pagasta zemnieku saimniecības „Ķīmenes”, „Lucāni”, „Bokāni”, „Druvas”, „Lazdumājas”.

41. Viļānu novadā atrodas vienas no Latgalē vērtīgajām lauksaimniecības zemēm (tās turpinās Preiļu virzienā). Pateicoties vēsturiskajai lauksaimnieciskās ražošanas un zinātniskās darbības pieredzei, novadā strādā stipri **lauksaimniecības uzņēmumi**. Vietējie lauksaimniecības uzņēmumi ir galvenie darba devēji novada iedzīvotājiem.

42. Viļānu novads vēsturiski zināms kā lauksaimniecības zinātniskā bāze Latgalē. Saskaņā ar IZM Zinātnisko institūciju reģistru, Viļānu novadā atrodas SIA „Latgales Lauksaimniecības zinātnes centrs”, kas realizē dažādu kultūraugu (tostarp arī Latgalei iezīmīgo linu, kaņepju) selekcijas materiāla novērtēšanas un audzēšanas zinātniskās programmas.

11.att. Viļānu novada lielo uzņēmumu izvietojums*

Datu avots: Lursoft dati par 2012.gadu, Viļānu novada pašvaldība
*shēmas pamatnei izmantota vēlama transporta infrastruktūra

43. **Tūrisma jomas** attīstībai labas priekšrocības sniedz Viļānu novada ērta sasniedzamība pa valsts lielajiem autoceļiem. 2013.gadā Latvijas oficiālais tūrisma portāls LatviaTravel popularizē četrus Viļānu novada objektus: Viļānu katoļu baznīcu un klosteri, audēju darbnīcu „Stelles”, viesu namu un kafejnīcu „Lāču leja” un moteli un kafejnīcu „Pie Kaupra” (abās naktsmītnēs kopā ir 16 numuri ar 42 gultas vietām).

44. Pie novada atpazīstamākajiem tūrisma notikumiem pieskaitāmi:

- 44.1. Viļānu tirgus, mājdzīvnieku, amatnieku un lauku produktu tirgus, kas ir viens no pirmajiem atjaunotajā Latvijā,
- 44.2. biedrības „Latgales tradicionālās kultūras centra „Latgaļu sāta” Dekšāres pagasta „Madžuļos” notiekošās Kokļu dienas ar tradicionālās latgaliskās kultūras izziņāšanu,
- 44.3. Viļānu novada svētki augustā un citi pilsētas pasākumi. Galvenokārt tiem tiek izmantota Lakstīgalu sala ar estrādi Viļānu pilsētā, profesionālās vidusskolas stadions, Viļānu kultūras nams.

45. Kopā ar Rēzeknes pilsētu un Rēzeknes novadu notiek Viļānu novada tūrisma produktu reklamēšana. Šobrīd nepietiekami ir attīstīts naktsmītnu nodrošinājums (lauku brīvdienu mājas, grupu izmitināšanas mītnes novada organizēto sporta, izglītības un kultūras pasākumu dalībniekiem).

1.4. Daba un kultūrvēsture

46. Viļānu novada būtiskākās **dabas vērtības** ir:

- 46.1. lauksaimniecības zemes, kas ir vienas no vērtīgākajām Latgalē,
- 46.2. Maltas upes un mazo upīšu hidrogrāfiskais tīkls,
- 46.3. purvi,
- 46.4. NATURA 2000 teritorijas dabas lieguma „Lubāna mitrājs” teritorijas daļa.

47. **Lauksaimniecības zemes** ir galvenais lauksaimniecības produkcijas ražošanas līdzeklis un sabiedrības bagātība. Viļānu novadā vidējais svērtais LIZ kvalitatīvais novērtējums ir: Dekšāres pagastā 40 balles/ha, Viļānu pagastā 45 balles/ha un Sokolku pagastā 42 balles/ha (VZD dati uz 2008.gadu). Zemju auglība svārstās no 28 ballēm Dekšāres pagastā līdz 31 ballei Viļānu un Sokolku pagastos, kas pārsniedz pat daļu Zemgales pašvaldību lauksaimniecības zemju auglības rādītājus. Lauksaimniecības potenciālu veido ilgstoši apstrādātas (ielabotas) augsnes, lielas vienlaidus lauksaimniecības zemju platības, kas turpinās Preiļu virzienā (Latgales augstiene), kā arī ilgstošais zinātniski pētnieciskais darbs augkopībā un lopkopībā. Ja Latvijā par problēmu ir uzskatāma neefektīva zemes izmantošana, tad citās ES valstīs ir lauksaimniecības zemju trūkums. Tāpēc lauksaimniecības zemju izmantošanas efektivitātes kāpināšanai ir būtiska loma ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanā.

48. Viļānu novada **upju tīklu** veido Maltas upe, Malmute, Tiskāde un citu mazo upīšu (Kaževa, Varakļānu strauts, Notra, Sperga, Lauza, u.c.) hidrogrāfiskais tīkls, kā arī Notras un Radopoles ezeri. Lielākā upe Viļānu novadā ir Maltas upe. Uz Maltas upes 20 gs. 20-tajos gados bija izveidots un 1994.gadā atjaunots Viļānu HES. Viļānu HES ūdenskrātuve atrodas Viļānu pilsētas teritorijā.

49. **Lielākie purvi** Viļānu novadā ir Kņavu (Kņovu) purvs Viļānu pagastā (886 ha), kur notiek apkures, mēslojuma un pakaišu kūdras rūpnieciskā ieguve, Viļānu purvs (65 ha), Strupļu purvs (57,3 ha), Masaļsku purvs (52 ha) un Zvīdriņu purvs (45,6 ha). Viļānu novadā atrodas arī māla, smilts un sapropēja resursi.

50. Viļānu novadā atrodas 11 valsts aizsargājamie **kultūras pieminekļi**, t.sk. pieci arhitektūras un seši arheoloģijas pieminekļi. Deviņi no 11 pieminekļiem ir valsts nozīmes.

1.tab. Valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi Viļānu novadā

Aizsardzības nr.	Vērtības grupa	Pieminekļa veids	Pieminekļa nosaukums	Atrašanās vieta	Pieminekļa datējums
1965	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Cakulu senkapi (Kara kapi)	Viļānu novads, Dekšāres pagasts, Cakuli	-
1967	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Zviedru skanst (Jumpravas kalns, Kuces kalns) – viduslaiku nocietinājums	Viļānu novads, Dekšāres pagasts	-
2067	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Piziču pilskalna apmetne (Pilsētas vieta)	Viļānu novads, Viļānu pagasts, Piziči	-
2068	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Trūpu Velna akmens – kulta vieta	Viļānu novads, Viļānu pagasts, Trūpi	-
2069	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Trūpu viduslaiku kapsēta	Viļānu novads, Viļānu pagasts, Trūpi	-
1966	Vietējās nozīmes	Arheoloģija	Garanču apmetne	Viļānu novads, Dekšāres pagasts, Garanči	-

Aizsardzības nr.	Vērtības grupa	Pieminekļa veids	Pieminekļa nosaukums	Atrašanās vieta	Pieminekļa datējums
5875	Valsts nozīmes	Arhitektūra	Viļānu katoļu baznīcas un klostera apbūve	Viļānu novads, Viļāni, Kultūras laukums 6a	18. gs. v. 1924.g.
5876	Valsts nozīmes	Arhitektūra	Klosteris	Viļānu novads, Viļāni, Kultūras laukums 6a	1750. 1924.g.
5877	Valsts nozīmes	Arhitektūra	Viļānu katoļu baznīca	Viļānu novads, Viļāni, Kultūras laukums 6a	1772. -1777.g.
5878	Valsts nozīmes	Arhitektūra	Žogs un vārti	Viļānu novads, Viļāni, Kultūras laukums 6a	18. gs. b. 1924.g.
5873	Vietējās nozīmes	Arhitektūra	Viļānu dzelzceļa stacija	Viļānu novads, Viļāni	20. gs.30.g.

51. Atpazīstamākais kultūras piemineklis ir Viļānu Svētās Ercenģeļa Miķeļa Romas katoļu baznīca un bernardiešu ordeņa klosteris. Baznīca un klosteris veido Viļānu pilsētas centrālo arhitektonisko dominanti. Mariāņu tēvu klosteris veic aktīvu darbību, kas ir nozīmīga gan Latvijas mariāņu kopienas dzīvē, gan Viļānu novada sabiedriskajā dzīvē.

52. Kā objekti, kas ir kultūrvēsturiski nozīmīgi novada mērogā, jāizceļ sekojoši:

52.1. Viļānu muižas komplekss, t.sk. dzīvojamā māja, staļļa ēka, šķūņa ēka un muižas parks, liecina par Viļānu vēsturi sākot no sešpadsmitā gadsimta sākuma, kad tā bija viena no lielākajām Latgalē, līdz 19.gadsimta otrajai pusei, kad šeit darbojās cariskās Krievijas linu vēršanas ražotne. Staļļa ēkā pašlaik atrodas Viļānu mūzikas un mākslas skola, kas veic ne tikai kultūrizglītības darbu, bet aktīvi sadarbojas ar kultūras institūcijām ārpus novada un Viļānu draudzi. Viļānu muižas kompleksu nepieciešams atjaunot, sākot tā sakārtošanu ar staļļa ēku un parku.

52.2. Ostrones Svētā Aloiza Romas katoļu baznīca, tika celta 1936. gadā kā lūgšanu nams. Pašreiz tā ir viena no Romas katoļu Rīgas metropolijas Rēzeknes-Aglonas diecēzes draudzes baznīcām.

52.3. Viļānu vecticībnieku baznīca, Kristceļu un Notras vecticībnieku draudzes lūgšanu nami ir svarīgi Latgales sakrālā mantojuma un tūrisma objekti.

52.4. Biedrības „Latgales tradicionālās kultūras centrs” „Latgaļu sātā” ir izveidota 20.g.s. 20. gados būvētā ēkā, un tajā apskatāma autentiski saglabāta istaba, latgaļu mūzikas instrumentu un rotu kolekcija. „Latgaļu sātā” notiek „Kokļu dienas” un Latgales tradicionālās kultūras semināri bērniem.

53. Dabas un kultūrvēstures objekti veido Viļānu novada tūrisma resursus.

1.5. Publiskie pakalpojumi

1.5.1. Izglītība

54. Viļānu novadā ir 883 bērni (VSAA dati par 2013.gada I pusgadu), t.sk. 791 vecumā līdz 15 gadiem.

55. Viļānu novada izglītības iestādes ir:

- 55.1. Viļānu vidusskola,
- 55.2. Dekšāru pamatskola,
- 55.3. Austrumlatgales profesionālās vidusskolas Viļānu filiāle,
- 55.4. Viļānu mūzikas un mākslas skola,
- 55.5. Viļānu novada sporta skola,
- 55.6. Viļānu pilsētas pirmsskolas izglītības iestāde,
- 55.7. Viļānu novada pirmsskolas izglītības iestāde „Bitīte”.

56. Viļānu novadā darbojas divi **bērnudārzi**. Viļānu pilsētas bērnudārzā 2012./2013.mācību gada sākumā mācījās 114 bērni; mācības notiek latviešu valodā. Viļānu novada PII „Bitīte”, kas atrodas Radopoles ciemā, 2012./2013.mācību gada sākumā mācījās 101 bērns; mācības notiek latviešu un krievu valodā.

57. **Viļānu vidusskolā** 2012./2013.mācību gada sākumā bija 525 skolēni (latviešu un krievu mācībvalodas klasēs) no 16 pašvaldībām. Skolā tiek realizētas 13 izglītības programmas, tajā skaitā vispārējās vidējās izglītības vispārīgizglītojošā virziena programma ar matemātikas, dabaszinātņu un tehnikas virzienu. Skolā strādā 99 pedagogi. Vidējo izglītību var iegūt arī mācoties neklātienē. Skolā ir veikts remonts, 2013.gadā notika siltināšanas un aprīkojuma atjaunošanas projekti. Viļānu vidusskolas ietvaros darbojas **Viļānu bērnu un jauniešu centrs**.

58. **Dekšāru pamatskolā** 2012./2013.mācību gada sākumā mācījās 78 skolēni un pirmsskolu apmeklēja 22 bērni. Mācības notiek latviešu valodā. Skolā strādā 19 kvalificēti pedagogi un 11 tehniskie darbinieki. Skolā 2012. gadā atjaunoja pirmsskolas mācību telpas, 2013.gadā turpinājās skolas remonta, jauna aprīkojuma iegāde.

59. Profesionālo izglītību Viļānu novadā piedāvā **Austrumlatgales profesionālā vidusskola**, kurā kopš 01.03.2011. ietilpst iepriekšējās arodizglītības iestādes – Viļānu 41. arodvidusskola, Rēzeknes 14. arodvidusskola, Rēzeknes Profesionālā vidusskola, Lūznavas Profesionālā vidusskola, Zilupes arodvidusskola un Latgales Amatniecības meistarību skola.

59.1. Viļānu filiālē 2012./2013.mācību gadā varēja apgūt autotransporta elektriķa, autotransporta mehāniķa, enerģētikas un elektrotehnikas elektriķa un elektromontiera un transporta pārvaldījumu komercdarbinieka profesijas. Pie skolas atrodas sporta stadions, dienesta viesnīca. Viļānu filiālē strādā 22 pedagogi.

59.2. Saskaņā ar IZM Profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas pamatnostādņiem 2010. – 2015. gadam, norit sarunas par Austrumlatgales profesionālās vidusskolas, t.sk. Viļānu filiāles pārvaldības modeļiem. Nepieciešams saglabāt un attīstīt profesionālās izglītības mācību bāzi Viļānu novadā, lai turpinātu darbaspēka sagatavošanu un kvalifikācijas paaugstināšanu lauksaimniecības mehanizatoru, elektriķu un automehāniķu profesijās novada lauksaimniecības uzņēmumiem.

1.5.2. Sports

60. Viļānu novadā notiek aktīva sporta dzīve; pārstāvēti daudzveidīgi sporta veidi (basketbols, vieglatlētika, šahs, u.c.), aktīvi darbojas bērnu un jauniešu sporta kolektīvi.

61. 2013.gadā darbību uzsāka Viļānu novada sporta skola. Skolas audzēkņi aktīvi iesaistās reģiona sporta skolu organizētajās sporta sacensībās. Viļānu novada sporta skola izmanto novada skolu sporta bāzi.

62. Viļānu novada sporta infrastruktūra:

- 62.1. Austrumlatgales profesionālās vidusskolas Viļānu filiāles sporta bāze – lielākais stadions apkārtnē, un tajā notiek reģiona mēroga sporta pasākumi,
- 62.2. Viļānu vidusskolas sporta bāze – sporta zāle, šautuve un sporta laukums (nepieciešama sporta halles būvniecība un laukuma rekonstrukcija),
- 62.3. Dekšāru pamatskolas sporta bāze – sporta halle un sporta laukums (2008.gadā rekonstruēta sporta halle. Nepieciešama laukuma rekonstrukcija).

63. Viļānu un apkārtējo novadu starpā izveidojusies laba sadarbība. Apkārtējos novados, līdzīgi kā Viļānu novadā, sporta organizācija notiek saistībā ar skolām. Apkārtnē esošās sporta bāzes ir Riebiņu novada Sīļukalna pamatskolas sporta laukums un Galēnu pamatskolas sporta bāze un Varakļānu novada Varakļānu vidusskolas sporta bāze. Tuvākā nacionālā līmeņa sporta bāze tiek attīstīta Rēzeknē – topošais olimpiskais centrs, esošais Rēzeknes pilsētas Sporta pārvaldes sporta komplekss un peldbaseins, Valsts robežsardzes koledžas Sporta mācību centrs.

1.5.3. Kultūra

64. Kultūras pakalpojumus Viļānu novadā sniedz pašvaldības izveidotās kultūras institūcijas:

- 64.1. Viļānu kultūras nams,
- 64.2. Viļānu novadpētniecības muzejs,
- 64.3. Bibliotēku tīkls (Viļānu pilsētas bibliotēka; Viļānu pagasta Radopoles bibliotēka; Dekšāru pagasta bibliotēka; Sokolku pagasta bibliotēka).
- 64.4. Dekšāru pagasta iedzīvotāji kultūras pasākumiem izmanto Dekšāru pamatskolas sporta halli.

1.5.4. Veselības aprūpes un sociālie pakalpojumi

- 65. Sociālos pakalpojumus Viļānu novadā sniedz pašvaldības izveidotais sociālais dienests.
- 66. Darbojas Viļānu novada pašvaldības bāriņtiesa.
- 67. Kopā ar Rēzeknes novadu izveidota SIA „Viļānu slimnīca” (50 gultas), kas darbojas gan kā veselības aprūpes iestāde (stacionārs), gan kā sociālās aprūpes iestāde.
- 68. Veselības aprūpes pakalpojumus Viļānu novadā sniedz Dekšāru feldšeru-vecmāšu punkts, Atspukas feldšeru-vecmāšu punkts, Sokolku pagasta feldšeru-vecmāšu punkts.

1.5.5. Drošības dienesti

- 69. Viļānu novadā atrodas Valsts policijas Viļānu iecirknis un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Latgales reģiona brigādes Rēzeknes daļas Viļānu postenis.
- 70. Darbojas Viļānu novada pašvaldības policija.

1.5.6. Pašvaldība

- 71. Viļānu novada pašvaldības **administrāciju** veido četras nodaļas – ekonomikas un grāmatvedības nodaļa, attīstības, plānošanas un informācijas nodaļa, saimniecības nodaļa, dzimtsarakstu nodaļa, kā arī Dekšāres pagasta pārvalde; Sokolku pagasta pārvalde.
- 72. Pašvaldības pārziņā ir 19 **iestādes**. Pašvaldība iegulda līdzekļus četrās **kapitālsabiedrībās**:
 - 72.1. SIA „Viļānu namsaimnieks”, kas izveidota ūdenssaimniecības nodrošināšanai Viļānu novadā,

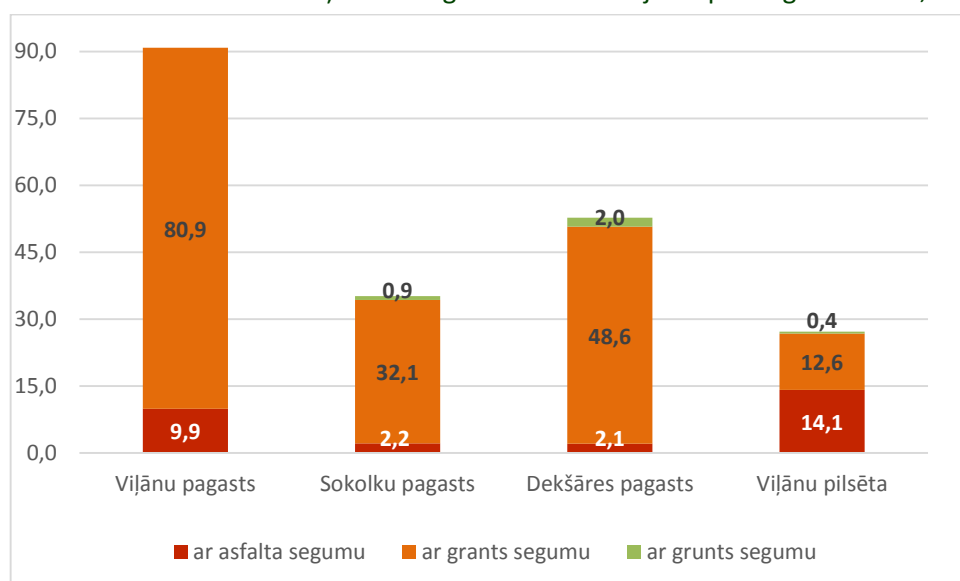
- 72.2. SIA „Viļānu siltums”, kas apkalpo Viļānu pilsētas daudzdzīvokļu ēku un sabiedrisko objektu siltumsaimniecību,
- 72.3. SIA „Viļānu slimnīca”, kas kopā ar Rēzeknes novada pašvaldību sniedz veselības aprūpes stacionāra un sociālās aprūpes pakalpojumus,
- 72.4. SIA „Austrumlatgales atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība”, kas izveidota kopā ar Rēzeknes pilsētas, Rēzeknes novada, Ludzas novada, Kārsavas novada, Zilupes novada un Ciblas novada pašvaldībām, lai nodrošinātu sadzīves atkritumu savākšanu un transportu uz atkritumu poligonu Križevņikos Ozolaines pagastā Rēzeknes novadā.
73. Viļānu novada pašvaldība ir biedrs biedrībās „Latvijas pašvaldību savienība” un „Eiropas reģions „Ezeru zeme””.
74. Viļānu novada **pašvaldības budžeta** ieņēmumi 2013. gadā prognozēti 4,6 miljoni latu apmērā. Ieņēmumi no nodokļu ieņēmumiem plānoti 1,2 miljonu latu apmērā jeb 25% no kopējiem pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumiem. Salīdzinājumam, 2012.gadā budžeta ieņēmumi veidoja 3,4 miljoni latu, no kuriem iedzīvotāju ienākumu nodokļa summa veidoja 30%.
75. Lielākie pašvaldības ieņēmumi 2013.gadā plānoti no transfertu ieņēmumiem (3,3 miljoni latu jeb 73%), no kuriem dotācija no Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda plānota 1,1 miljonu latu apmērā un ES fondu projektu īstenošanai – 1,8 miljoni latu.
76. Speciālais budžets 2013. gadam ir plānots 72 651 latu apmērā, t.sk. 93 % veido autoceļu (ielu) fonds un 7% dabas resursu nodokļa summa.

1.6. Transports un sakari

77. Viļānu novadu šķērso valsts galvenais un Eiropas nozīmes **autoceļš** A12/E22 Jēkabpils-Rēzekne-Ludza-Krievijas robeža (Terehova), kuram pie Viļānu pilsētas pieslēdzas valsts reģionālais ceļš P58 Viļāni-Preiļi-Špoģi (tranzītiela – Rīgas iela, Kultūras laukums un Brīvības iela). Aiz Viļānu pilsētas sākas otrs reģionālais valsts autoceļš P59 Viļāni-Ružina-Malta. Viļānu pilsētā sākas arī otrs reģionālais valsts autoceļš P59 Viļāni-Ružina-Malta (Ceriņu iela).

78. Pašvaldības ceļu un ielu kopgarums ir 206 km, t.sk. tikai 28,3 km (14%) ir ar asfalta segumu.

12.att. Pašvaldības ceļu un ielu garums un sadalījums pēc seguma veida, km

Datu avots: Viļānu novada pašvaldība

79. Asfaltēto ceļu tīklu galvenokārt veido valsts galvenā un valsts reģionālo autoceļu posmi Viļānu novadā, kā dēļ tik liela nozīme ir valsts ceļu stāvoklim Viļānu novadā. Ar ES līdzekļu atbalstu ir rekonstruēta Viļānu pilsētas tranzītiela – Rīgas iela, Kultūras laukums un Brīvības iela, kas ir P58 autoceļa posms. Kritiskā stāvoklī vēl aizvien atrodas tilts pār Maltu (vienlaikus tā ir hidrotehniskā būve). Šis ir vienīgais tilts Preiļu virzienā, un, notiekot avārijai, nav alternatīvu apbraukšanas maršrutu. Nepietiekami pārredzams un nedrošs gājējiem un velosipēdistiem ir autoceļa P58 (Rīgas ielas) pieslēgums autoceļam A12, nākotnē būtu nepieciešams to rekonstruēt, organizējot kustību ar aplveida krustojumu.

80. **Sakaru jomā** Viļānu novads ir nodrošināts ar fiksētajiem un mobilajiem telekomunikāciju sakariem, internetu. Labāks nodrošinājums ir Viļānu pilsētā. Vāji mobilie sakari ir Dekšārēs un Strupļos.

81. Satiksmes ministrijas realizētajā platjoslas interneta projektā līdz 2015.gadam tiks izbūvēts optiskā kabeļa atzars līdz Strupļu ciemam un Dekšāru ciemam.

1.7. Inženierinfrastruktūra

82. Viļānu novadā ir šādas **ūdensapgādes sistēmas**:

- 82.1. Viļānu pilsētas centralizētā ūdensapgādes sistēma (1960 cilvēkiem, 300 m³);
- 82.2. Radopoles ūdensapgādes sistēma (250 cilvēkiem, 80 m³);
- 82.3. Jaunviļānu ūdensapgādes sistēma (165 cilvēkiem, 30 m³);
- 82.4. Dekšāres ūdensapgādes sistēma (95 cilvēkiem, 60 m³);
- 82.5. Aļņu ūdensapgādes sistēma (65 cilvēkiem, 8 m³);
- 82.6. Atspukas ūdensapgādes sistēma (80 cilvēkiem, 25 m³);
- 82.7. Strupļu ūdensapgādes sistēma (200 cilvēkiem, 75 m³);
- 82.8. Skudnovkas ūdensapgādes sistēma (23 cilvēkiem, 4 m³);
- 82.9. AS „CMAS” ūdensapgādes sistēma (120 cilvēkiem, 10 m³);
- 82.10. SIA „Viļānu slimnīca” ūdensapgādes sistēma (60 cilvēkiem, 6 m³).

83. Saskaņā ar Veselības inspekcijas datiem, gandrīz visi Viļānu novada iedzīvotāji, izņemot Radopoles ciemu, saņem dzeramo ūdeni ar paaugstinātu dzelzs, duļķainības koncentrāciju izteiktu smaržas, garšas intensitāti un krāsu. Viļānu novadā **dzeramā ūdens kvalitātes** neatbilstība normatīvajiem aktiem ir augsta (līdz pat 72%).

84. Dekšāres pagasta Aļņu un Atspukas ciemos nav izbūvētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Esošā notekūdeņu attīrīšanas tehnoloģija nespēj nodrošināt atbilstošu notekūdeņu attīrīšanu Dekšāres ciemā un Skudnovkas ciemā.

85. Centralizēta **siltumapgādes** sistēma darbojas Viļānu pilsētā. Pārējos ciemos ir izveidoti lokālie siltuma mezgli.

86. Viļānu novads ietilpst Austrumlatgales **atkritumu** apsaimniekošanas reģionā. Saskaņā ar Austrumlatgales reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2007.-2013.gadam, Viļānu novadā tiek veikta izgāztuvju slēgšana un rekonstrukcija, visam reģionam tiek nodrošināta vienota atkritumu savākšanas un transportēšanas sistēma, tajā iesaistot privātās atkritumu pārvaldītāju un apsaimniekošanas organizācijas (Viļānu novadam - SIA „Austrumlatgales atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība”), un Viļānu novadā ir plānots izbūvēt vienu laukumu šķiroto atkritumu savākšanai no iedzīvotājiem.

2. STRATĒGISKĀ DAĻA

2.1. Tendences, prognozes un ietekmējošie faktori

87. Pilsētu ekonomiskais potenciāls un ietekme pārsniedz to administratīvās robežas. Diemžēl vairāk kā 200 km attālums līdz Rīgai, kas ir Latvijas lielākais ekonomiskais centrs (arī trešā lielākā pilsēta Eiropas Ziemeļvalstīs aiz Oslo un Stokholmas), lai ikdienā Viļānu novada uzņēmēji un iedzīvotāji izmantotu Rīgas iespējas. Pārējo Latvijas lielo pilsētu ietekmes areāls ir daudz mazāks.
88. Viļānu novada priekšrocība ir 30 km tuvumā esošā **Rēzeknes pilsēta**. Viļānu novads neatrodas Rēzeknes pilsētas tiešās ietekmes teritorijā, kas lēšama 5-10 km ap pilsētu, bet Rēzeknes tiesas teritorijā.
- 88.1. Viļānu pilsēta ar Rēzeknes pilsētu var veidot pilsētu partnerību reģionāli nozīmīgās jomās. Viena no Viļānu pilsētas lomām ir būt par partneri Rēzeknei un citām Latgales pilsētām, veicinot ES pierobežas reģiona attīstību un iekļaujoties pārrobežu sadarbības projektos.
- 88.2. Rēzeknes 32 tūkstošu iedzīvotāju pilsētas potenciāls nav tik liels kā lielpilsētām, tomēr Rēzekne ir būtisks ekonomiskais centrs ar nacionālā līmeņa pakalpojumiem, infrastruktūru un uzņēmumiem. Līdz ar to Viļānu novada iedzīvotājiem Rēzekne nozīmē tuvu esošu augstāko izglītību, speciālo ekonomisko zonu, darba vietas, jaunos Latgalei nozīmīgos objektus – modernu koncertzāli, interešu izglītības centru, topošo olimpisko centru, kas veido jauno Rēzeknes kultūrtūrisma piedāvājumu, kurā Rēzekne ir cieši saistīta ar apkārtnējām teritorijām.
89. Viļānu novadam jāspēj atbildēt uz aizvien mainīgāku pasauli – globalizācijas rezultātā izzūd tradicionālās robežas, pieaug mobilitātes, sakaru, informācijas un radošuma loma. Pakalpojumu un ražošanas ekonomika aizvien ierobežotāku resursu apstākļos, kā arī dinamiskais dzīves veids rada pasaulē pieaugošu enerģijas un pārtikas patēriņu.
90. Viļānu novadam jāizmanto lauksaimniecības, dabas, kultūras resursi un vēsturiski izveidojušās vietējo iedzīvotāju prasmes, lai saglabātu lauksaimniecisko ražošanu, kas balstīta zinātnē, videi draudzīgu un augsti efektīvu ražošanas tehnoloģiju izmantošanā.
91. Pēdējos gadu desmitos strauji ir pieaugusi sadarbība starp valstīm Eiropā un Baltijas jūras reģionā saistībā ar globālajām attīstības tendencēm un Eiropas Savienības paplašināšanos. Viļānu novada ģeogrāfiskais novietojums Latgales reģionā pie Eiropas Savienības ārējās robežas paver tam iespēju piedalīties Latgales centienos kļūt par nozīmīgu partneri globālajā konkurences telpā.
92. Pasaulē **iedzīvotāju skaits** pieaug, bet Eiropā – samazinās; Eiropas iedzīvotāji noveco, un samazinās iedzīvotāju īpatsvars darbības vecumā. Viļānu novada demogrāfiskā prognoze līdz 2030.gadam rāda, ka iedzīvotāju skaits var samazināties pat līdz 5,3 tūkst. iedzīvotāju. Neveicot papildus darbības, iedzīvotāju skaits turpinās samazināties, savukārt valsts atvērtība brīvai darbaspēka kustībai radīs jaunu darbaspēka pieplūdumu, tostarp no ekonomiski zemāk attīstītām teritorijām.
93. Pasaules iedzīvotāju skaita un arī globālā vidusslāņa pieaugums palielina pieprasījumu pēc **pārtikas**, un nākotnē iespējama pārtikas ražošanas sistēmas krīze. Pārtikas ražošana kļūs par nozīmīgu daļu Latgales reģiona ekonomiskajā izaugsmē. Tirgu tuvums, transportģeogrāfiskais novietojums, lauksaimniecības zemes rada iespējas tīras pārtikas ražošanai. Uzņēmumi meklē iespējas pārcelt ražotnes uz vietām, kurās ir izdevīgāka uzņēmējdarbības vide un prognozējama nodokļu politika. Viļānu novads ar vērtīgajām lauksaimniecības zemēm, maziem un vidējiem lauksaimniecības uzņēmumiem un vēsturisko zinātnisko bāzi ieņem svarīgu lomu Latgales pārtikas jomas attīstībā, var piedāvāt jaunu produkciju ar augstāku pievienoto vērtību.
94. Neatjaunojamie enerģijas resursi pasaulē izsīkst, un aizvien vairāk attīstās atjaunojamās enerģijas ražošana. Latgalei ir potenciāls atjaunojamās enerģijas ražošanas un eksporta jomā. Nozīmīga loma Latgalē būs energoefektivitātes projektiem. Viļānu novadā ir realizēti vairāki projekti, kuriem ir

potenciāls nākotnē attīstīt alternatīvās enerģijas jomu.

95. Zinātnē balstīta starptautiski atzīta konkurētspējīga izglītība, inovācijas, mūžizglītība, zinātnes un ražošanas sinerģija – ir pamats teritoriju ekonomikai. Viļānu mūžizglītības bāzi veido Viļānu izglītības iestādes, it īpaši profesionālās vidusskolas filiāle.

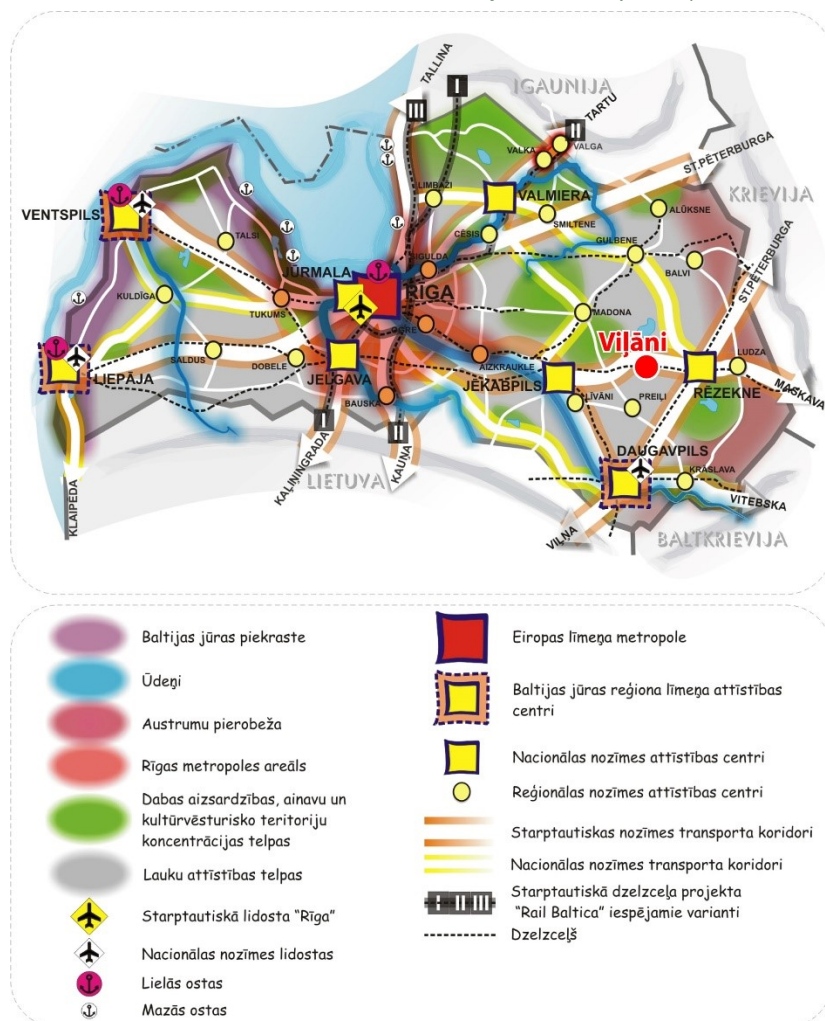
2.2. Viļānu novads augstāka līmeņa un kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumentos

2.2.1. Latvija 2030

96. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam telpiskās attīstības perspektīva Viļānu novadā atzīmē:

- 96.1. nacionālas nozīmes transporta koridoru TEN-T tīkla sastāvdaļu – A12/E22 automaģistrāli,
- 96.2. lauku attīstības telpas,
- 96.3. stratēģiskās nozīmes dzelzceļu A-R virzienā,
- 96.4. dabas lieguma „Lubāna mitrājs”, NATURA 2000 teritorijas daļu.

13.att. Nacionālās nozīmes objekti un telpas Viļānu novadā

Datu avots: Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam. Latvijas nākotnes telpiskā struktūra.

97. Viļānu novada ilgtspējīgas attīstības vīzija ievēro Latvijas 2030 ilgtermiņa prioritātes:

- 97.1. Ieguldījumi cilvēkkapitālā;
- 97.2. Paradigmas maiņa izglītībā;
- 97.3. Inovatīva un ecoefektīva ekonomika;
- 97.4. Daba kā nākotnes kapitāls;
- 97.5. Telpiskā attīstība;
- 97.6. Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība;
- 97.7. Kultūras telpas attīstība.

2.2.2. Latgale

98. **Latgales stratēģijas 2030.gadam** vīzija attiecas uz Viļānu novadu sekojoši:

- 98.1. Tīklojums, sadarbība un ātrums;
- 98.2. Četru sezonu atpūtas vieta;
- 98.3. Labas attiecības, pārrobežu sadarbība, integrējoties ES un atrodoties ES Austrumu robežreģionā un labi transporta savienojumi (A12, dzelzceļš) ar kaimiņu teritorijām – Krievijas federācijas Pleskavas un Ļeņingradas apgabaliem un Baltkrievijas Republikas Vitebskas apgabalu;
- 98.4. „Zaļās enerģijas” pētniecība un prasmes dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā;
- 98.5. Reģiona iekšējā sasniedzamība – no jebkuras teritorijas 30 minūšu laikā ir sasniedzams reģiona nozīmes centrs un 45 minūšu laikā – nacionālas nozīmes centrs;
- 98.6. Trīs ceturtdaļas iedzīvotāju mājā pilsētās; pilsētas – attīstības dzinējspēks;
- 98.7. Lauki – spēcīgas lauku saimniecības, latgaliskā kultūra un raksturīgā ainava;
- 98.8. Latgales augstskolas veido reģiona „izcilības pamatu” – reģiona zinātniskās darbības un inovāciju centrus reģiona uzņēmumu izaugsmei. Profesionālās izglītības un mūžizglītības misija – nodrošināt nepārtrauktu apmācību procesu visa vecuma un prasmju cilvēkiem un „piegādāt” kvalificētu darbaspēku.

99. **Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006.-2026.gadam** attiecas uz Viļānu novadu sekojoši:

- 99.1. Telpiskās attīstības pamatnostādnes:
 - 99.1.1. ES Austrumu pierobeža (jeb vārti),
 - 99.1.2. konkurētspējīga sabalansēta daudznozaru ekonomika,
 - 99.1.3. sava (kultūras) identitāte,
 - 99.1.4. Zilo ezeru zeme (augsta vides kvalitāte).
- 99.2. Telpiskās struktūras elementi:
 - 99.2.1. Apdzīvojums un apdzīvoto vietu hierarhija. Viļāni ir noteikti kā novada nozīmes apdzīvotā vieta. Apdzīvojuma struktūrā uzsvērti arī lielāko ciemu, kurās dzīvo mazāk par 1000 cilvēkiem, un mazo vēsturisko ciemu nozīme.
 - 99.2.2. Lauku attīstība. Viļānu novada teritorija iekļaujas Lauksaimniecības attīstības teritorijās (shēma „Latgales reģiona vēlamā atvērtās telpas struktūra”).
 - 99.2.3. Infrastruktūra. Viļānu novadu šķērso starptautiskas nozīmes autoceļš (A12/E22), starptautiskas nozīmes dzelzceļš un reģionālas nozīmes autoceļi (shēma „Latgales reģiona vēlamā transporta infrastruktūra”). Pašvaldībām jānosaka vēlamā velotransporta

infrastruktūra.

2.2.3. Kopējās intereses ar kaimiņu pašvaldībām

100. Viļānu novads robežojas ar Rēzeknes novada Nagļu, Rikavas, Sakstagala un Silmalas pagastiem, Varakļānu novada Varakļānu pilsētu un Varakļānu pagastu, Riebiņu novada Galēnu un Sīļukalna pagastiem un Madonas novada Barkavas pagastu (1 km robeža).

101. Kopējās intereses ar kaimiņu pašvaldībām veido pamatu kopēju projektu realizācijai Latgales plānošanas reģiona, Eiroreģiona „Ezeru zeme” darbības un pašvaldību savstarpējās sadarbības ietvaros.

102. Viļānu novadu ar **Rēzeknes pilsētu** saista:

102.1. attīstīt mūžizglītības piedāvājumu kopā ar Rēzeknes Augstskolu un profesionālās izglītības piedāvājumu Austrumlatgales profesionālās vidusskolas ietvaros,

102.2. attīstīt kultūras tūrisma piedāvājumu vienotā tūrisma informācijas centra ietvaros, kopā ar Latgales vēstniecību „Gors”, radošo pakalpojumu centru „Zeimuļs”, LMA Latgales filiāli, attīstīt sakrālā tūrisma produktus (maršrutus, koncertus, plenērus, radošās nometnes, u.c.),

102.3. attīstīt teritorijas jaunu uzņēmumu ienākšanai,

102.4. veicināt A12/E22 autoceļa un dzelzceļa kvalitāti un drošību,

102.5. nodrošināt atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbību.

103. Viļānu novadu ar **Rēzeknes novadu** saista:

103.1. A12/E22 autoceļa kvalitāte ātrākai nokļūšanai Rēzeknes un Daugavpils virzienā, ka arī P59 atlikušo posmu asfaltēšana,

103.2. veicināt dzelzceļa kvalitāti un drošību,

103.3. attīstīt kultūras tūrisma piedāvājumu vienotā tūrisma informācijas centra ietvaros, attīstīt sakrālā tūrisma un Latgales tradicionālās kultūras produktus (maršrutus, koncertus, plenērus, radošās nometnes, u.c.),

103.4. veicināt lauku saimniecību attīstību un lauksaimniecības zemju apsaimniekošanu;

103.5. nodrošināt Maltas upe, Malmute, Tiskāde un citu mazo upīšu nepiesārņošanu un uzlabot krastu pieejamību apdzīvotajās vietās,

103.6. nodrošināt atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbību.

104. Viļānu novadu ar **Varakļānu novadu** saista:

104.1. ceļu tīkla kvalitāte Varakļānu novada iedzīvotāju kustībai caur Dekšāres ciemu (Varakļānu dzelzceļa stacija, Dekšāres ciems),

104.2. sadarbība dabas lieguma „Lubāna mitrājs” apsaimniekošanā,

104.3. kopēji dabas tūrisma un sakrālā tūrisma maršruti.

105. Viļānu novadu ar **Riebiņu novadu** saista:

105.1. ceļu kvalitāte Sīļukalna un Galēnu ciemu virzienos,

105.2. Maltas upes un citu mazo upju apsaimniekošanas jautājumi, kā arī labiekārtošana tūrisma mērķiem (makšķerēšana, brīvdabas atpūta, dabas izziņa, laivošana); vides prasību ievērošana upju sateces baseinu teritorijās.

2.3. Pašvaldības specializācija

106. Saskaņā ar Latvijas industriālo politiku, Viļānu novada pašvaldība veicinās ekonomikas strukturālās izmaiņas – veicinās preču un pakalpojumu ražošanu ar augstāku pievienoto vērtību un eksporta vērtību.

107. Viļānu novada pašvaldības specializācijas pamatā ir esošie ekonomiskās darbības veidi, kuros strādā Viļānu novada uzņēmumi, lauku saimniecības, pašvaldība un sabiedrība.

108. Viļānu novada specializāciju raksturo Viļānu novadā ražoto preču un sniegto pakalpojumu atpazīstamība starptautiskajā un nacionālajā, Latgales reģiona un novada mērogā.

14.att. Viļānu novada specializācija

Starptautiskais un nacionālais līmenis

E22/A12 autoceļš – naktsmītnes, ēdināšanas, auto apkalpes un citi pakalpojumi tranzīta transportam.

„Viļānu tirgus” – tirgus ar vārdu un tradīcijām. Mājražotāju un amatnieku produkcijas ražošanas veicināšana.

Sakrālais tūrisms – Viļānu Romas katoļu baznīca, Viļānu pareizticīgo un vecticībnieku baznīcas un lūgšanu nami. Draudžu, Viļānu mūzikas un mākslas skolas, pašvaldības un tūrisma uzņēmumu sadarbība. Iekļaušanās Latgales, Aglonas un Rēzeknes tūrisma piedāvājumā.

Reģionālais līmenis

Lauksaimniecība, īpaši lopkopība, Latgales lauksaimniecības zinātnes centrs, videi draudzīgi risinājumi ražošanā, bioloģiskā lauksaimniecība, derīgo izrakteņu ieguve (grants, kūdra, u.c.).

Profesionālā izglītība un mūžizglītība.

Tūrisms.

Sports.

Novada līmenis

Lauksaimniecība, lopkopība, transports, mežsaimniecība.

Izglītība.

Tirdzniecība.

„Dzimtā vieta” (kvalitatīvs mājoklis, pakalpojumi, ceļi un ielas Viļānu pilsētā un ciemos).

2.4. Vīzija – Viļānu novads 2030.gadā

109. 2030.gadā Viļāni ir „**Lauku zinātnieku novads**”.

110. Tā pamatā ir mazo un vidējo lauksaimniecības uzņēmumu ražotā produkcija, Latgales lauksaimniecības zinātnes centra darbība, augsta nodarbinātība vietējos uzņēmumos un veiksmīgs mārketingš. Tiek izmantotas cilvēkam un videi draudzīgas ražošanas tehnoloģijas, kas nesamazina dabas daudzveidību.

111. Viļānu novadu atpazīst:

111.1. pēc Viļānu pilsētas, kurā gribas iegriezties, braucot Rēzeknes virzienā, lai apskatītu Viļānu baznīcu, Lakstīgalu salu, Zvirbuļu salu un sakopto pilsētas vidi, ieturētu maltīti pie-ceļa kafejnīcās, saņemtu labu autoapkalpes servisu,

111.2. kā vietu, no kurienes nāk ekoloģiski un mūsdienīgi ražoti pārtikas produkti un lauksaimnieciskās ražošanas komponenti,

111.3. kā vietu, kur sagatavo labus elektriskus, lauksaimniecības mehanizatorus un automehāņiskus,

111.4. un vietu, kur notiek Viļānu tirgus – mājdzīvnieku, lauku produktu, amatnieku tirgus ar bagātām un ilgām tradīcijām.

112. Kravu un pasažieru plūsma Austrumu-Rietumu virzienā ir nodrošinājusi autoapkalpes, transporta pakalpojumu un caurbraucošo tūristu apkalpošanas uzņēmumu darbību.

113. Viļānu novadā dzīvo septiņi tūkstoši iedzīvotāju. Lielākā daļa dzīvo Viļānu pilsētā un Jaunviļānos, kurā ir uzlabojusies mājokļa un ielu kvalitāte, pieejams novada centram atbilstošs pakalpojumu klāsts un notiek mazpilsētas sabiedriskā dzīve, kas ir interesanta gan novada, gan apkārtējo teritoriju iedzīvotājiem.

114. Pagastu centri – Dekšāru un Strupļu ciemi – pilda vietējo pakalpojumu centru lomu un piedāvā mājīgu dzīves vidi un pašvaldības pakalpojumus. Ir rekonstruētas Dekšāru un Strupļu ciemu ūdenssaimniecības. Pārējos ciemos – Radopolē, Atspukās un Skudnovkā – ir rekonstruētas vecās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Visā novada teritorijā tiek nodrošināta publisko pakalpojumu pieejamība.

115. Viļānu novadā var iegūt vispārējo vidējo izglītību, mūzikas, mākslas un sporta profesionālās ievirzes izglītību, profesionālo izglītību un saņemt mūžizglītības pakalpojumus. Viļānu vidusskolai un Dekšāru pamatskolai ir nodrošināti moderni stadioni, kā arī Viļānu vidusskolai – sporta halle.

116. Viļānu novadā pašvaldību ceļu tīklā ir pieaudzis asfaltēto ceļu īpatsvars. Viļānu pilsētā 80% ielas ir asfaltētas un labiekārtotas. Visi novada lielākie ciemi ir savienoti ar asfalta seguma ceļiem, rekonstruētas, labiekārtotas un apgaismotas ir ciemu galvenās ielas.

117. Viļānu pilsēta un pagasti attīstās, jo ir ērta un ātra satiksme ar Rēzekni, Preiļiem, Jēkabpili, Rīgu, Madonu, kā arī ar mazajiem centriem Varakļānu pilsētu, Maltas ciemu. Ir uzlabota nokļūšana līdz Dekšārēm, rekonstruējot Saules un Ugunsdzēsēju ielas Viļānu pilsētā.

118. Ir labiekārtotas publiskās teritorijas – Lakstīgalu un Zvirbuļu salas, pieejas pie Maltas upes, pie Podļesovas un Radopoles ezeriem, tādējādi uzlabojusies iedzīvotāju un tūristu brīvdabas aktīvās atpūtas iespējas.

2.5. Stratēģiskais mērķis

119. Panākt straujāku Viļānu novada ekonomisko attīstību,

119.1. izmantojot Viļānu novada potenciālu (lauksaimniecības zemes, derīgie izrakteņi, kultūras vērtības un cilvēku resursi, uzņēmumi, dabas daudzveidība);

119.2. veidojot pievilcīgu dzīves vidi un investīciju vidi

119.3. un saglabājot dabas un kultūras vērtības nākamām paaudzēm.

2.6. Ilgtermiņa prioritātes

120. „Zaļā ražošana”:

- 120.1. atbalsts lauksaimniecības uzņēmumu ražošanas attīstībai un diversificēšanai, kas balstīta cilvēkam un videi draudzīgās un energoefektīvās tehnoloģijās,
- 120.2. lauksaimniecības zinātniskās bāzes attīstība,
- 120.3. jauni virzieni „zaļās enerģijas” ražošanai, t.sk. izmantojot novada lauksaimniecības zinātnisko bāzi,
- 120.4. bioloģiskā lauksaimniecība; mazo lauku saimniecību mājražošana un amatniecība,
- 120.5. energoefektīvi un vides piesārņojumu mazinoši risinājumi apdzīvoto vietu komunālajās saimniecībās.

121. „Transports un lauku sasniedzamība”:

- 121.1. atjaunots Brīvības ielas tilts pār Maltas upi Viļānu pilsētā (P58),
- 121.2. uzlabots ceļš virzienā no Viļāniem uz Dekšāru ciemu (t.sk. rekonstruētā Saules iela, Ugunsdzēsēju iela un Latgales iela, Ugunsdzēsēju ielas tilts pār Maltas upi Viļānu pilsētā) un tādējādi izveidots alternatīvais maršruts Preiļu virzienam (alternatīva P58) un uzlabota satiksmes infrastruktūra līdz uzņēmumiem Latgales ielā,
- 121.3. asfaltēti ceļi, kas savieno pagasta centrus un lielākos ciemus, un ceļi līdz novada lielākajiem uzņēmumiem un zemnieku saimniecībām,
- 121.4. rekonstruētas (asfaltētas, apgaismotas, labiekārtotas) Viļānu pilsētas un pagastu centru ielas,
- 121.5. notiek pašvaldības ceļu uzturēšana un atjaunošana,
- 121.6. uzlabota sakaru un interneta pakalpojumu pieejamība un kvalitāte.

122. „Tūrisms”:

- 122.1. sakrālais tūrisms – Viļānu katoļu, pareizticīgo un vecticībnieku baznīcas,
- 122.2. tranzītūristu serviss - pakalpojumi pie A12/E22 ceļa Jēkabpils—Rēzekne—Ludza—Krievijas robeža (Terehova),
- 122.3. kultūrtūrisms – Viļānu novada papildinājums Rēzeknes pilsētas kultūras piedāvājumam, kopēji produkti sadarbībā ar apkārtējiem novadiem un Viļānu novada vietējā kultūras dzīve, kas ir interesanta arī novada viesiem,
- 122.4. lauku tūrisms (pieejas Maltas upei, Viļānu un Radopoles ezeriem, ainava, lauku saimniecības),
- 122.5. velotūrisma maršruti sadarbībā ar apkārtējiem novadiem un Rēzeknes pilsētu,
- 122.6. Viļānu tirgus tradīcijas turpināšana un atbalsts Viļānu novada amatniekiem un tirgotājiem.

123. „Izglītība”:

- 123.1. novada centram atbilstoša izglītības piedāvājums Viļānu pilsētā – Viļānu vidusskola, Austrumlatgales profesionālās vidusskolas Viļānu filiāle, Viļānu mūzikas un mākslas skola, Viļānu novada sporta skola,
- 123.2. attīstīts mūžizglītības piedāvājums uz Austrumlatgales profesionālās vidusskolas filiāles un Viļānu un Dekšāru izglītības iestāžu bāzes,
- 123.3. nodrošināti dzīvesvietai tuvu esoši pirmsskolas izglītības pakalpojumi,
- 123.4. daudzveidīga interešu izglītība.

2.7. Stratēģiskie (prioritārie) projekti

124. **„Gaišie Viļāni”.** „Gaišie Viļāni” ir koncepcija Viļānu pilsētas centra attīstībai, kas ietver šādus pasākumus un rīcības:

- 124.1. apbūves noteikumi par centra apbūves krāsu pasēm, jumtiem un citiem arhitektūras elementiem,
- 124.2. centra ielu, apstādījumu, laukumu un citu publisko teritoriju labiekārtošana un sasaiste ar labiekārtotām dabas teritorijām ārpus centra (pie Maltas upes, Lakstīgalu un Zvirbuļu salās, pie Viļānu ezera, pie Podļesovas un Radopoles ezera).
- 124.3. Viļānu novada sakrālā mantojuma saglabāšana, kas ietver:
 - 124.3.1. Viļānu pilsētas centra attīstības vīzijas izveidi, sadarbībā ar pašvaldības iestādēm, Viļānu katoļu baznīcas draudzi un iedzīvotājiem, lai uzlabotu Viļānu pilsētas centra vidi,
 - 124.3.2. Viļānu katoļu baznīcas un Viļānu mūzikas un mākslas skolas kopēji attīstītu ērģelmūzikas programmu,
 - 124.3.3. sadarbību ar pareizticīgo un vecticībnieku draudzēm un apkārtējām pašvaldībām, lai attīstītu sakrālā tūrisma, dabas tūrisma un velotūrisma maršrūtus,
 - 124.3.4. sadarbību ar Rēzeknes pilsētu un apkārtējiem novadiem, lai popularizētu Latgales tūrisma piedāvājumu.
- 124.4. Sadarbība ar tūrisma un pakalpojumu uzņēmumiem (naktsmītņu nodrošinājums, tranzīta plūsmas apkalpe, informatīvās vides un vizuālā tēla uzlabošana pie galvenajiem ceļiem).

125. **„Prioritārās uzņēmējdarbības teritorijas”:**

- 125.1. „Prioritārās uzņēmējdarbības teritorijas” ir Viļānu novada pašvaldības organizēts komplekss atbalsts esošajiem uzņēmumiem un jaunu uzņēmējdarbības ieceru atbalstam.
- 125.2. Stratēģiskā projekta „Prioritārās uzņēmējdarbības teritorijas” ietvaros tiek realizēti šādi pasākumi:
 - 125.2.1. sadarbība ar nacionālo līmeni infrastruktūras uzlabošanai līdz lielākajiem lauksaimniecības uzņēmumiem un zemnieku saimniecībām (sakari, ceļi, Viļānu pilsētas Saules, Ugunsdzēsēju un Latgales ielas),
 - 125.2.2. pasākumi nodarbināto kvalifikācijas celšanai (kursi, prakses programmas) sadarbībā ar iestādēm un uzņēmumiem,
 - 125.2.3. biznesa atbalsta konsultācijas.

126. **„Viļānu sporta komplekss”:**

- 126.1. „Viļānu sporta komplekss” ir pasākumu kopums reģiona līmeņa sporta pasākumu organizēšanai Viļānu novadā, kā arī sabiedrības aktīva un veselīga dzīves veida veicināšanai.
- 126.2. Stratēģiskā projekta „Viļānu sporta komplekss” ietvaros tiek realizēti šādi pasākumi:
 - 126.2.1. profesionālās vidusskolas stadiona rekonstrukcija,
 - 126.2.2. Viļānu vidusskolas sporta halles celtniecība un Viļānu vidusskolas un Dekšāru pamatskolas stadionu rekonstrukcija,
 - 126.2.3. Viļānu novada sporta skolas attīstība,
 - 126.2.4. sadarbība ar privāto sektoru naktsmītņu nodrošināšanā liela mēroga sporta pasākumos.

127. **„Viļānu tirgus”:**

- 127.1. Viļānu tirgus ir notikums ar vārdu, kā labi atpazīstama preču zīme Latvijā, un tas sekmē Viļānu novada atpazīstamību. Līdz ar Viļānu tirgus zīmolu tiek stiprināta novada tirdzniecības joma

- vietējie veikali, amatnieku un lauku saimniecību produkcijas realizācija un tranzītūristu apkalpe pie Rīgas-Maskavas maģistrāles.

127.2. Stratēģiskā projekta „Viļānu tirgus” ietvaros tiek realizēti šādi pasākumi:

127.2.1. sakārtoti tirgus pasākuma organizatoriskie jautājumi (informācija, transporta un gājēju kustības organizēšana, stāvvietas, tirdzniecības vietu plānošana, u.tml.),

127.2.2. sakārtota tirgotāju un apmeklētāju infrastruktūra (tualetes, informācija, tirdzniecības vietas, u.tml.).

128. „Vides projekti”:

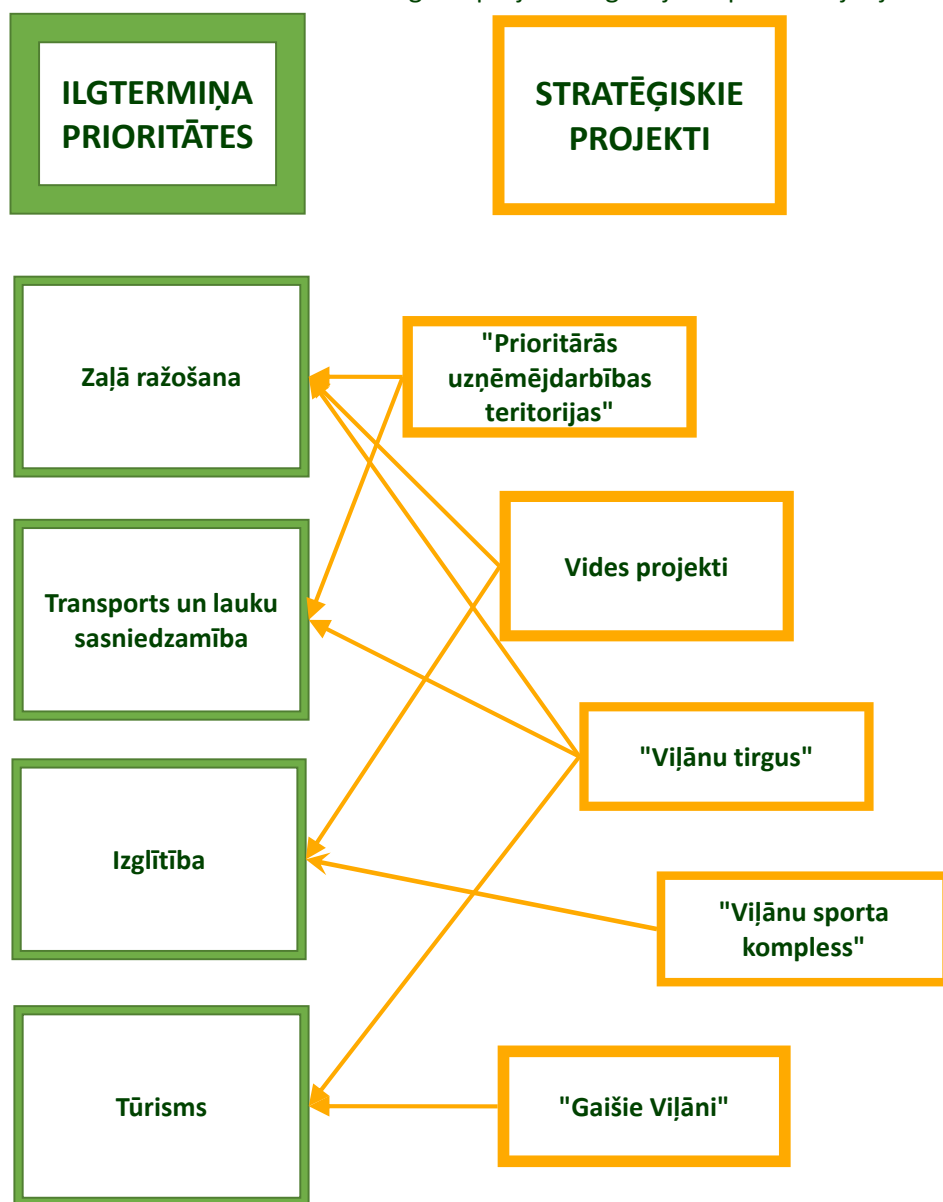
128.1. Viļānu pilsētas ūdenssaimniecības projekta II kārtā un ūdenssaimniecības projekti Dekšārēs un Strupļos,

128.2. notekūdeņu attīrīšanas iekārtu rekonstrukcija mazajos ciemos,

128.3. energoefektivitātes pasākumi,

128.4. līdzdalība reģionālajā atkritumu apsaimniekošanā.

15.att. Stratēģisko projektu ieguldījums prioritārajās jomās

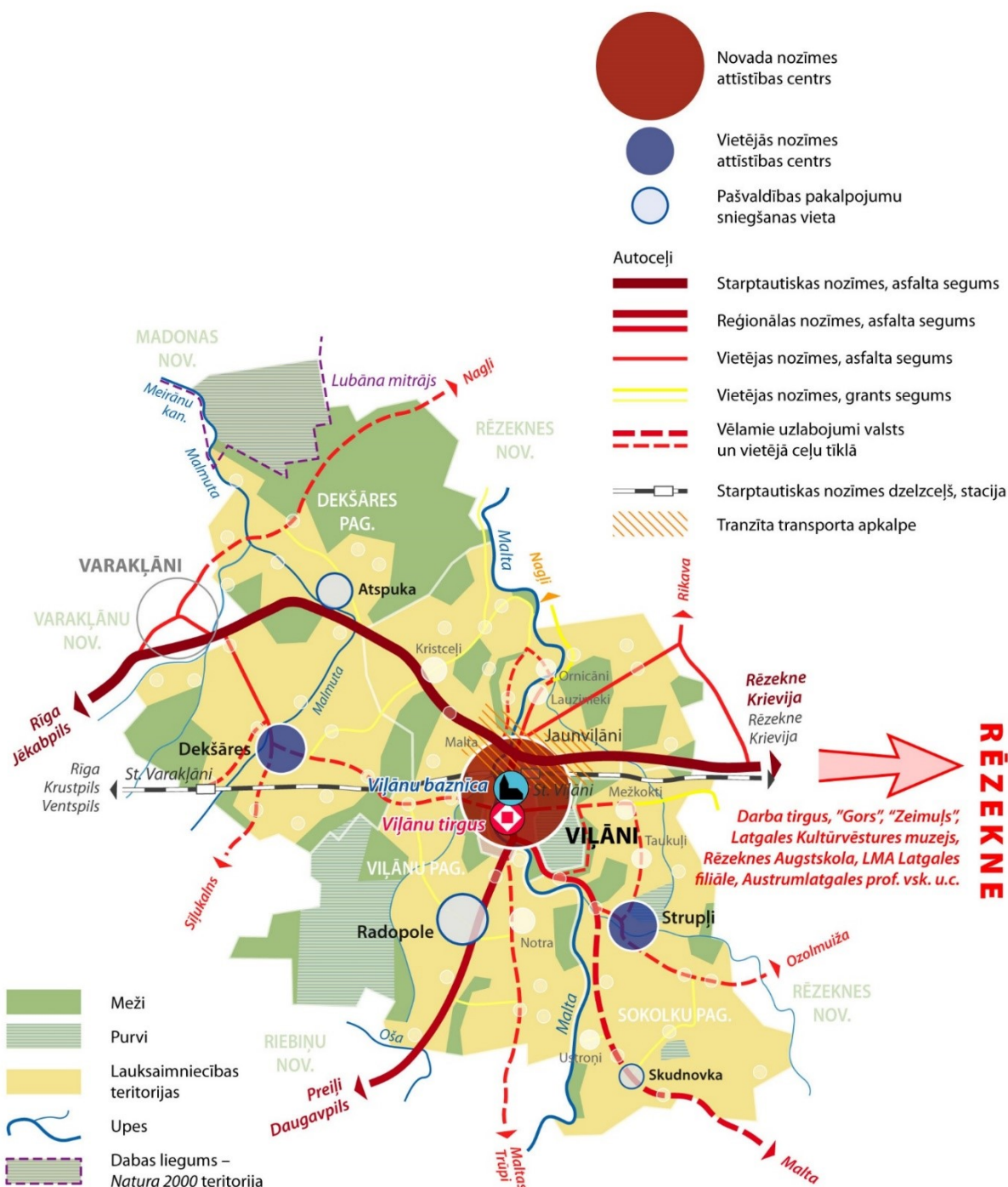
3. TELPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA

129. Telpiskās attīstības perspektīva attēlo vēlamo Viļānu novada teritorijas struktūru 2030.gadā.

130. Telpiskās attīstības perspektīva ietver galvenās funkcionālās telpas – nozīmīgākās esošās telpiskās struktūras un vēlamās ilgtermiņa izmaiņas dzīvojamā, pakalpojumu, darījumu, ražošanas un dabas struktūru attīstībā, kā arī prioritāri un kompleksi attīstāmās teritorijas.

3.1. Viļānu novada vēlamā telpiskās attīstības perspektīva

16.att. Viļānu novada telpiskās attīstības perspektīva

3.1.1. Telpiskā struktūra

131. Viļānu novada telpiskās attīstības perspektīvas galvenie elementi:

- 131.1. apdzīvojuma struktūra,
- 131.2. pakalpojumu centri,
- 131.3. dabas pamatne ar Latgalē vienām no vērtīgākajām lauksaimniecības zemēm, Maltas upi, mežiem un purviem, kuri ir derīgo izrakteņu resurss (kūdra, māls, u.c.) – dabas pamatne, kas veido mozaīkveida ainavu,
- 131.4. kultūras un tūrisma telpas,
- 131.5. transporta un sakaru struktūra,
- 131.6. inženierinfrastruktūra.

3.1.2. Vadlīnijas

132. Jāattīsta Viļānu pilsēta, nodrošinot novada nozīmes centra līmeņa pakalpojumus, darba vietas un pilsētvidi.

133. Jānodrošina lauku teritoriju dzīvotspēja, nodrošinot ceļu, sakaru kvalitāti un pakalpojumu pieejamību.

134. Jānodrošina novada kultūras vērtību saglabāšanu un izmantošanu tūrismam.

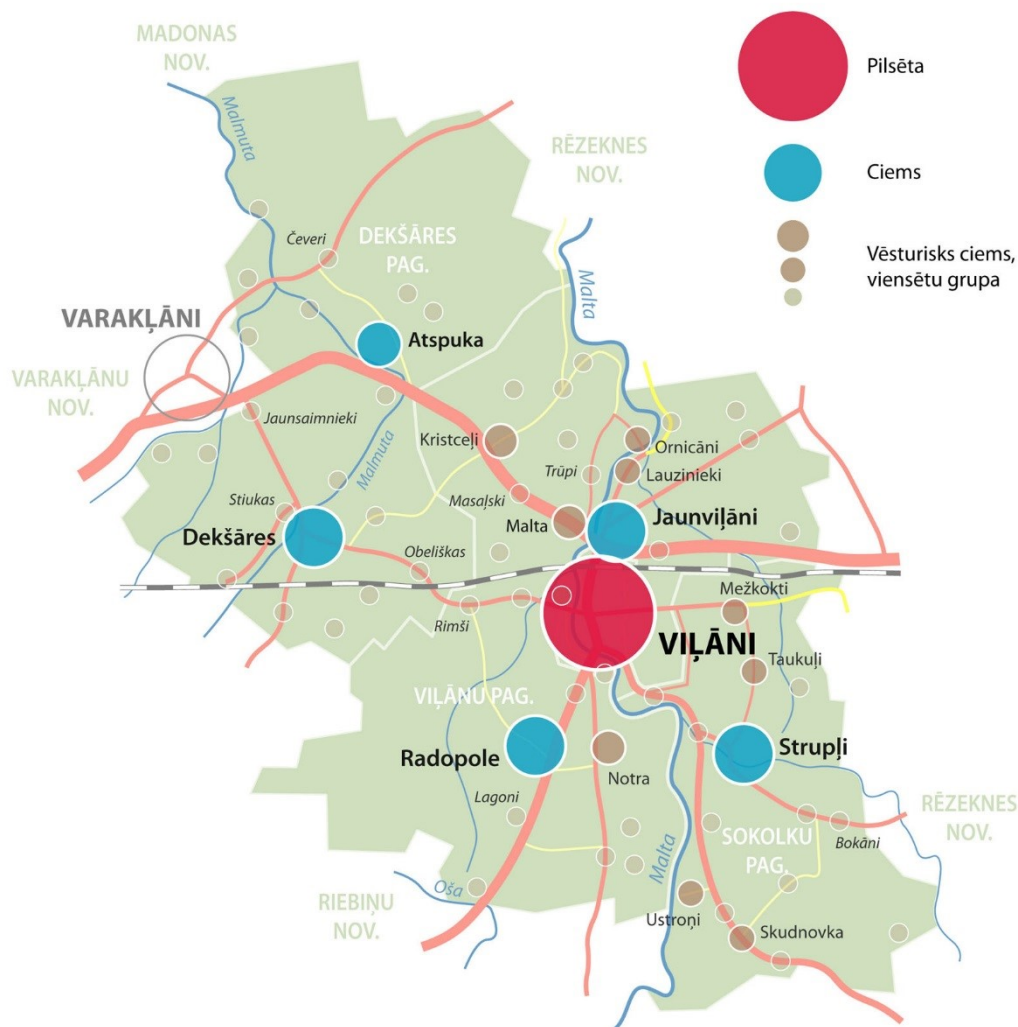
135. Jānodrošina uzņēmumiem ērtu transporta un sakaru infrastruktūru un jāveicina uzņēmējdarbībai piemērotu teritoriju sakārtošana.

3.2. Nākotnes apdzīvojuma struktūra

3.2.1. Telpiskā struktūra

136. Viļānu novada apdzīvojuma nākotnes telpiskā struktūra saglabā esošo apdzīvojuma struktūru – mazpilsētu Viļānus, ciemus Radopoli, Jaunviļānus, Dekšāres, Strupļus, Atspuku un vēsturiskos ciemus un viensētu grupas.

17.att. Viļānu novada nākotnes apdzīvojuma struktūra

3.2.2. Vadlīnijas

137. Viļānu novada nākotnes apdzīvojuma saglabāšanai un attīstībai nepieciešams:

- 137.1. Veicināt Viļānu pilsētas kā novada nozīmes attīstības centra ekonomisko izaugsmi;
- 137.2. Nodrošināt kvalitatīvu valsts un pašvaldību ceļu tīklu lauku teritorijā;
- 137.3. Attīstīt telekomunikāciju, interneta un radio un televīzijas apraides sakarus;
- 137.4. Veicināt atbalsta saņemšanu lauku uzņēmumiem un saimniecībām meliorācijas sistēmu sakārtošanā;
- 137.5. Veicināt novada ekonomisko attīstību un vietējās darba vietas.

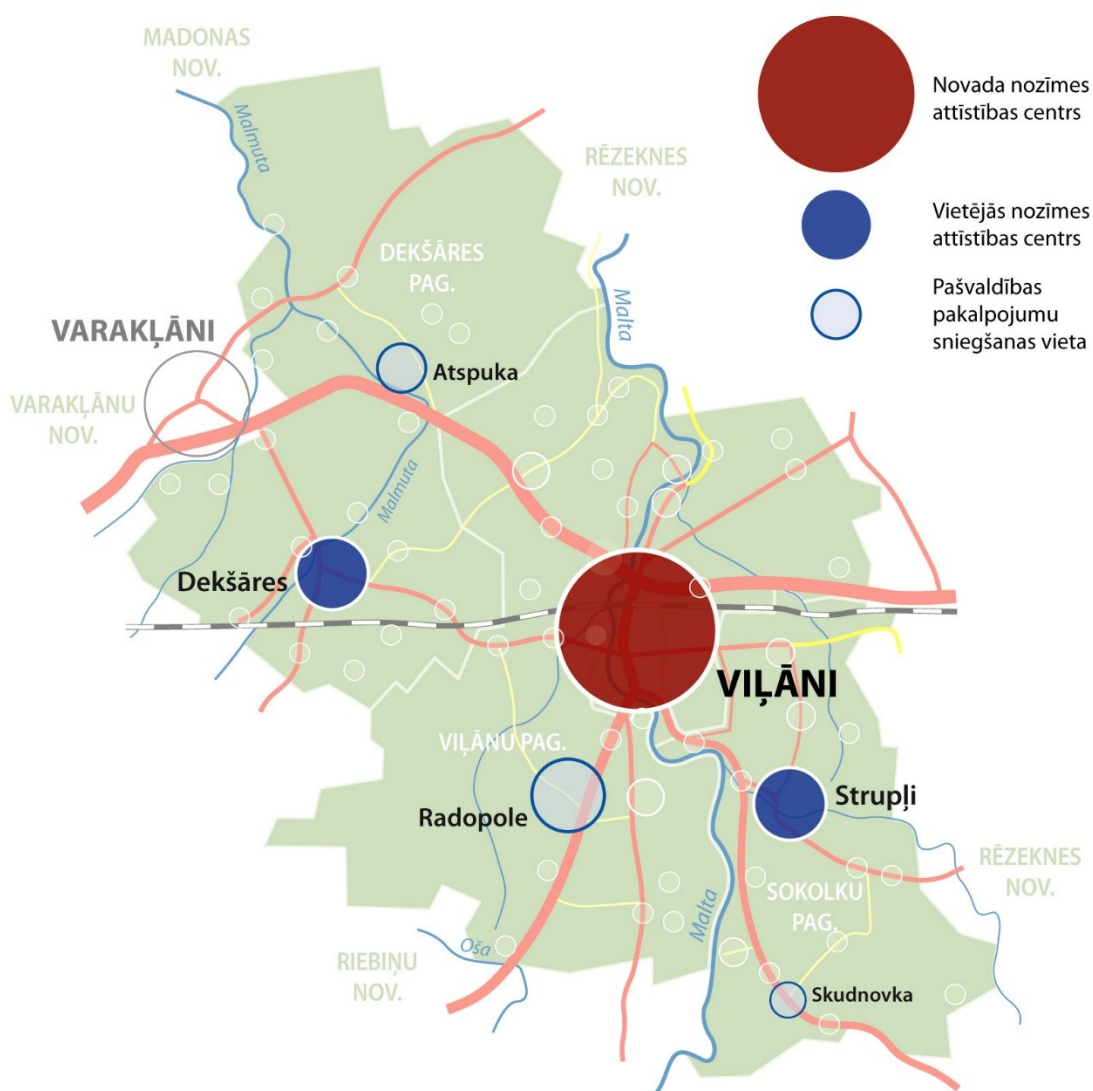
3.3. Nākotnes pakalpojumu centru struktūra

3.3.1. Telpiskā struktūra

138. Viļānu novada pakalpojumu centru struktūra tiek attīstīta atbilstoši Reģionālās politikas pamatnostādnēm 2013.-2019.gadam. Viļānu novadā ir šādi attīstības centri ar attiecīgu pakalpojumu klāstu tajos:

- 138.1. Novada nozīmes attīstības centrs – Viļānu pilsēta kopā ar Jaunviļānu ciemu;
- 138.2. Vietējās nozīmes attīstības centri – Dekšāru ciems un Strupļu ciems.

18.att. Viļānu novada nākotnes pakalpojumu centru struktūra

139. Pašvaldības pakalpojumu struktūrā iekļaujas arī mazākas apdzīvotās vietas – pašvaldības pakalpojumu sniegšanas vietas Radopole, Atspuka un Skudnovka. Tajos tiek uzturēta pašvaldībai piederošā infrastruktūra un tiek sniegti atsevišķi pašvaldības pakalpojumi.

3.3.2. Vadlīnijas

140. Attīstības centros pašvaldība attīstīs pašvaldības pakalpojumus.

141. **Izglītības pakalpojumi** tiks attīstīti:

141.1. Viļānu pilsētā:

141.1.1. pirmskolas izglītības pakalpojumi,

141.1.2. vispārējās vidējās izglītības pakalpojumi Viļānu vidusskolā ar novada līmenim atbilstošas kvalitātes infrastruktūru, mācību bāzi, plašu vispārējās un interešu izglītības programmu piedāvājumu un pedagogu nodrošinājumu,

141.1.3. profesionālās ievirzes izglītības pakalpojumi Viļānu mākslas un mūzikas skolā un Viļānu novada sporta skolā,

141.1.4. profesionālās vidējās izglītības pakalpojumi Austrumlatgales profesionālās vidusskolas Viļānu filiālē ar kvalitatīvu infrastruktūru, mācību bāzi, energoinženieru, komersantu, automehāniķu un nākotnē arī ar lauksaimniecības mehanizatoru izglītības programmu piedāvājumu un kvalificētu pedagogu nodrošinājumu,

141.1.5. darbs ar jaunatni (paredzot bērnu un jauniešu iniciatīvu centra kā atsevišķas iestādes darbību).

141.2. Dekšāru ciemā: vispārējās pamata un interešu izglītības pakalpojumi Dekšāru pamatskolā ar pagasta līmenim atbilstošu infrastruktūru, vispārējās pamata un interešu izglītības programmu mācību bāzi un pedagogu nodrošinājumu,

141.3. Radopolē: pirmsskolas izglītības pakalpojumi PII „Bitīte”, interešu un neformālās izglītības pakalpojumi sadarbībā ar izglītības iestādēm,

141.4. Strupļos un Atspukā: interešu un neformālās izglītības pakalpojumi sadarbībā ar novada izglītības iestādēm.

142. Viļānu novadā tiks attīstīti pašvaldības pakalpojumi **uzņēmējdarbības atbalstam**.

143. **Sporta jomas** attīstības pamatā ir:

143.1. Viļānu novada sporta skola,

143.2. Austrumlatgales vidusskolas Viļānu filiāles sporta bāze (rekonstruēts novadā lielākais stadions ar reģiona līmeņa pasākumu rīkošanas iespējām, dienesta viesnīca),

143.3. Viļānu vidusskolas sporta infrastruktūra (rekonstruēts stadions, uzbūvēta moderna sporta halle, labiekārtota teritorija sporta un atpūtas parkam),

143.4. Dekšāru pamatskolas sporta halle,

143.5. Viļānu pilsētas vieglatlētikas zāle (rekonstruēta šautuve).

144. **Kultūras pakalpojumi**:

144.1. Viļānu pilsētā ir pieejami novada līmeņa kultūras pasākumi un infrastruktūra Viļānu kultūras namā un brīvdabas estrādē Lakstīgalu salā.

144.2. Pagastos ir pieejamas telpas, aprīkojums un labiekārtotas brīvdabas pasākumu vietas vietējo sabiedrisko un kultūras aktivitāšu rīkošanai, kā arī transporta pakalpojumi līdz pilsētas kultūras pasākumiem.

144.3. Novada kultūras dzīvi pašvaldība organizē sadarbībā ar kultūras namu, bibliotēkām, izglītības iestādēm, draudzēm, uzņēmējiem un iedzīvotāju nevalstiskajām organizācijām.

145. **Sociālie pakalpojumi** tiks attīstīti:

145.1. Viļānu pilsētā un pagastu centros Dekšārēs un Strupļos – sociālā dienesta pakalpojumi,

145.2. Viļānu pilsētā – sociālās aprūpes pakalpojumi institūcijā (SIA „Viļānu slimnīca” un sociālie pakalpojumi dažādām klientu grupām (dienas centrs, u.c.),

145.3. Viļānu novadā – aprūpes mājās pakalpojumi.

146. Mazākās apdzīvotās vietās, **pašvaldības pakalpojumu sniegšanas vietās** – Radopolē, Atspukā un Skudnovkā pašvaldība nodrošinās inženierinfrastruktūras sakārtošanu, lai tiktu nodrošinātas vides kvalitātes prasības (vecu notekūdeņu attīrīšanas sistēmu sakārtošana), kā arī iespēju robežās nodrošinās esošo pakalpojumu saglabāšanu.

147. **Pakalpojumu pieejamību novada teritorijā** tiks nodrošināta, rūpējoties par pašvaldības ceļu uzturēšanu un attiecīgajām iedzīvotāju grupām (skolēni, sociālo pakalpojumu saņēmēji, u.c.) nodrošinot pakalpojumu pieejamību mājās vai transportu līdz pakalpojumu centriem.

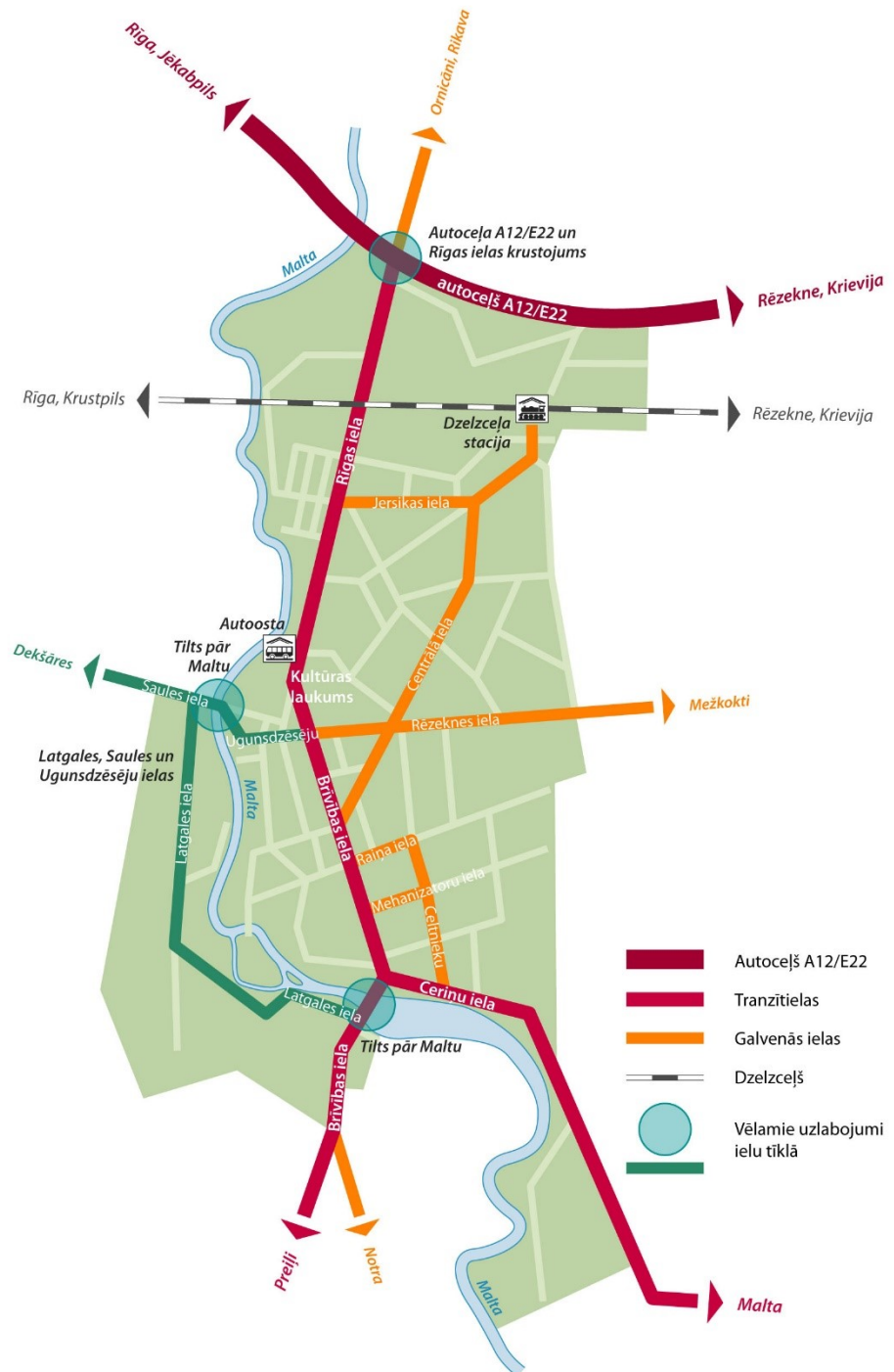
148. Plānojot pašvaldības pakalpojumu attīstību, jāsadarbojas ar apkārtējiem novadiem, izmantojot apkārtējo novadu pakalpojumus, kā arī piedāvājot Viļānu novada pakalpojumus, tā veicinot pašvaldību un pašvaldību iestāžu **sadarbību un pieredzes apmaiņu**:

148.1. sporta jomā – ar Riebiņu novada Sīļukalna pamatskolu un Galēnu pamatskolu un Varakļānu novada Varakļānu vidusskolu,

148.2. izglītības jomā – ar Rēzeknes pilsētas radošo pakalpojumu centru „Zeimuļs” (interesu izglītība, neformālā izglītība, mākslas un mūzikas izglītība), ar Rēzeknes Augstskolu (pieaugušo izglītība), ar Latvijas Mākslas akadēmijas Latgales filiāli, ar Austrumlatgales profesionālo vidusskolu Rēzeknē, saglabājot filiāli un profesionālās apmācības bāzi elektroinženieriem, komersantiem un automehāniķiem Viļānos,

148.3. kultūras jomā – ar Latgales vēstniecību „Gors”, Latgales kultūrvēstures muzeju un citām Rēzeknes kultūras iestādēm un ar apkārtējo novadu pagastu kultūras un kultūrizglītības institūcijām,

148.4. sociālo pakalpojumu jomā – ar Latgales reģiona pašvaldību sociālajiem dienestiem, Rēzeknes pilsētas specializēto sociālo pakalpojumu sniedzējiem.

3.4.2. Vadlīnijas

151. Jānodrošina ceļu un sakaru kvalitāte apdzīvotuma saglabāšanai un uzņēmējdarbības veicināšanai.
152. Prioritāri atjaunojams Brīvības ielas (P58) tilts pār Maltas upi Viļānu pilsētā;
153. Novada iekšējās sasniedzamības uzlabošanai – Viļānu pilsētas un Dekšāru ciema īsāka maršruta izveidei, Viļānu pilsētas Latgales ielā izvietoto uzņēmumu sasniedzamības uzlabošanai un transporta organizācijas uzlabošanai – alternatīva apbraucamā maršruta Preiļu virzienā izveidei, nepieciešams rekonstruēt Saules, Ugunsdzēsēju (t.sk. Ugunsdzēsēju ielas tilta pār Maltas upi) un Latgales ielas, kā arī nodrošināt otru tiltu pār Maltu.
154. Jāattīsta pievadceļi lielajiem lauksaimniecības uzņēmumiem un zemnieku saimniecībām.
155. Jānodrošina sakaru kvalitāte Dekšāru un Strupļu cimos.

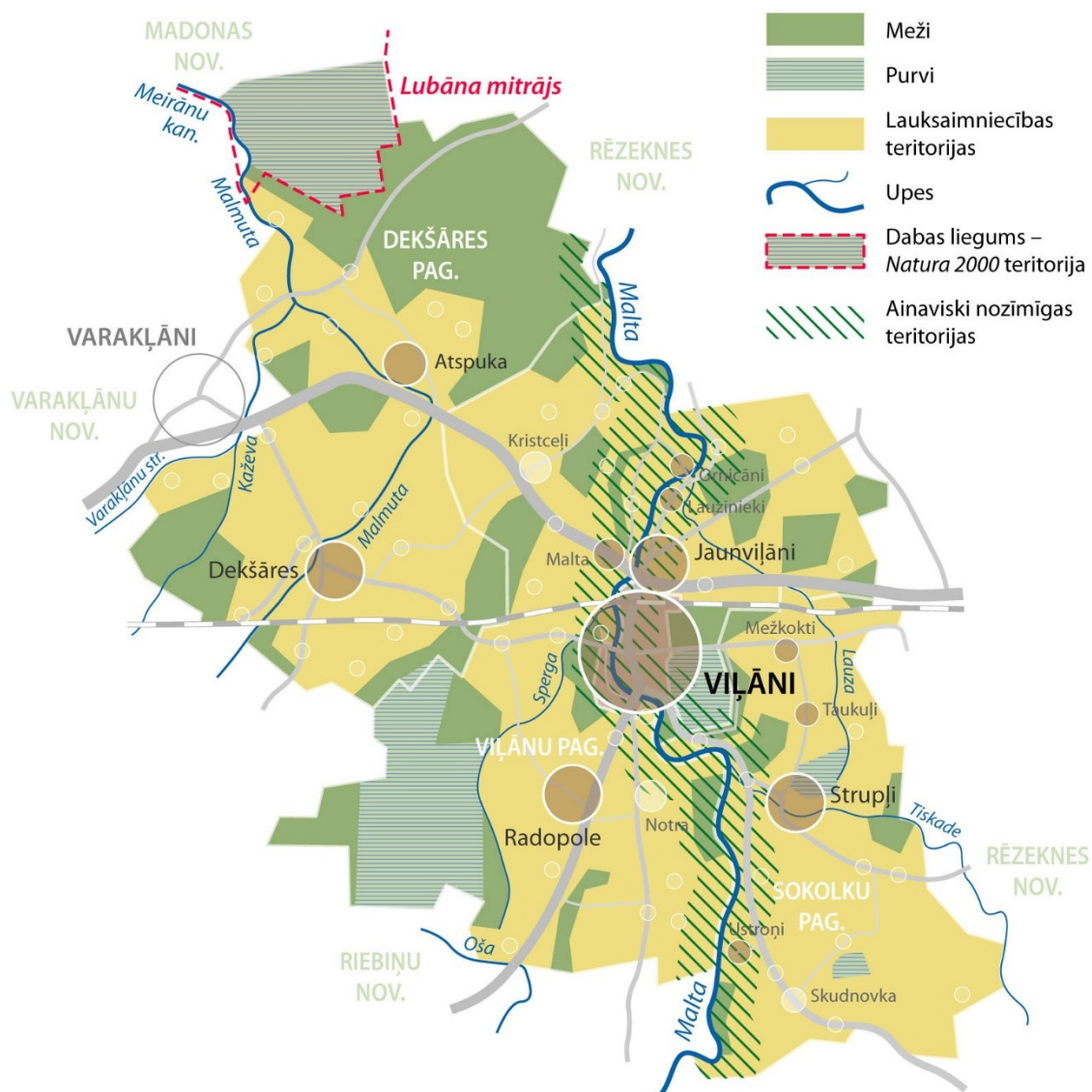
3.5. Nākotnes dabas kapitāls

3.5.1. Telpiskā struktūra

156. Viļānu novada dabas struktūras pamatā ir:

- 156.1. ūdeņi – Maltas upe un citas mazākas upītes, kā arī nelieli ezeri (Notra, Radopole, Podļesova Viļānu pagastā) un Viļānu HES ūdenskrātuve (saukts par Viļānu ezeru) uz Maltas upes Viļānu pilsētā,
- 156.2. zemes lietojums ar lauksaimniecības, mežu un lielāko purvu zemēm,
- 156.3. NATURA 2000 teritorijas, dabas lieguma „Lubāna mitrājs” daļa.

21.att. Viļānu novada nākotnes dabas kapitāls

3.5.2. Vadlīnijas

157. Viļānu novada dabas kapitāla saglabāšanai nepieciešams izmantot videi un cilvēkam draudzīgus apsaimniekošanas paņēmienus un iesaistīties dabas lieguma „Lubāna mitrājs” apsaimniekošanā.

158. Viļānu novada publiskās ārtelpas kvalitātes uzlabošanai jāveic:

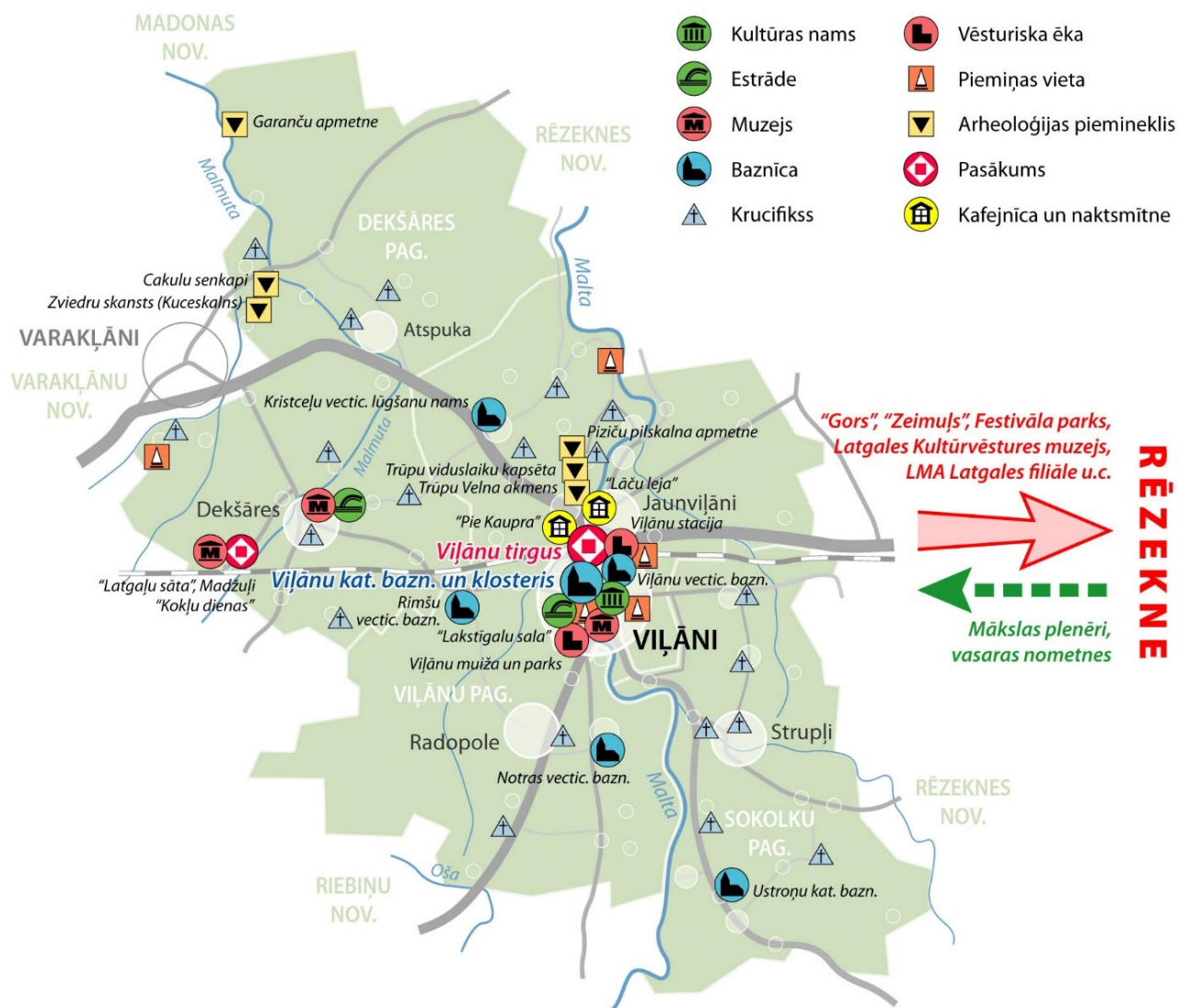
- 158.1. Viļānu pilsētas centra attīstība atbilstoši koncepcijai „Gaišie Viļāni”, kas ietver centra ielu, apstādījumu, laukumu un citu publisko teritoriju labiekārtošanu;
- 158.2. Viļānu muižas parka labiekārtošana;
- 158.3. Pastaigu un velosipēdu maršrutu izveide no Viļānu pilsētas centra līdz labiekārtotām dabas teritorijām;
- 158.4. Pilsētas dabas teritoriju labiekārtošana un Maltas upes pieejamības uzlabošana, t.sk. Lakstīgalu un Zvirbuļu salu labiekārtošana brīvdabas pasākumiem, atpūtas vietu iekārtošana pie Viļānu ezera, pie Podļesovas ezera;
- 158.5. Radopoles ezera tīrīšana un parka labiekārtošana;
- 158.6. Atpūtas vietu iekārtošana pie Notras ezera un Tiskādes upes Strupļu ciemā.

3.6. Nākotnes kultūras un tūrisma telpa

3.6.1. Telpiskā struktūra

159. Viļānu novada kultūras un tūrisma telpas perspektīvajā struktūrā iekļaujas valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi, Viļānu novadam svarīgi kultūrvēsturiski objekti, Viļānu novada kultūras institūcijas, kultūras notikumi un tūrisma uzņēmumi.

22.att. Viļānu novada nākotnes kultūras un tūrisma telpa

3.6.2. Vadlīnijas

160. Pamats sakrālā tūrisma attīstībai Viļānu novadā ir Viļānu novada **sakrālais mantojums**, ko veido Viļānu pilsētas un novada centrālais arhitektoniskais tēls arhitektūras piemineklis Viļānu Sv. Ercenģeļa Miķeļa Romas katoļu baznīca, kā arī Viļānu vecitcibnieku baznīca, Viļānu pareizticīgo draudze, Ostrones Svētā Aloiza Romas katoļu baznīca un Kristceļu vecitcibnieku lūgšanu nams.

161. Viļānu novada **kultūras nemateriālā mantojuma** saglabāšanu un kultūras dzīves attīstību nodrošina **kultūras institūcijas** – Viļānu kultūras nams, Viļānu novadpētniecības muzejs un bibliotēku tīkls. Strupļos darbojas pagasta sabiedriskais centrs. Sabiedriskais centrs ciema vietējās sabiedriskās dzīves organizēšanai ir izveidots arī Radopolē. Dekšāru ciemā kultūras pasākumi notiek Dekšāru pamatskolas sporta zālē. Dekšāres pagasta Modžuļos darbojas „Latgaļu sāta”.

162. Viļānu novada kultūras dzīves attīstība cieši saistīta ar kopējo **Latgales reģiona kultūrtūrisma piedāvājumu**, kur liela loma ir Rēzeknē esošajiem nacionāli nozīmīgiem kultūras objektiem, kopēji attīstot sakrālā tūrisma piedāvājumu, mākslas projektus sadarbībā ar Latvijas Mākslas akadēmijas Latgales filiāli, radošo pakalpojumu centru „Zeimuļs” un Latgales vēstniecību „Gors”.

163. Viļānu novada kultūras pieminekļi saglabājami, atjaunojami un iesaistāmi kultūras un tūrisma aprītē.

164. Atjaunojami, sakārtojami, attīstāmi un tūrisma aprītē iesaistāmi arī pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiskie objekti:

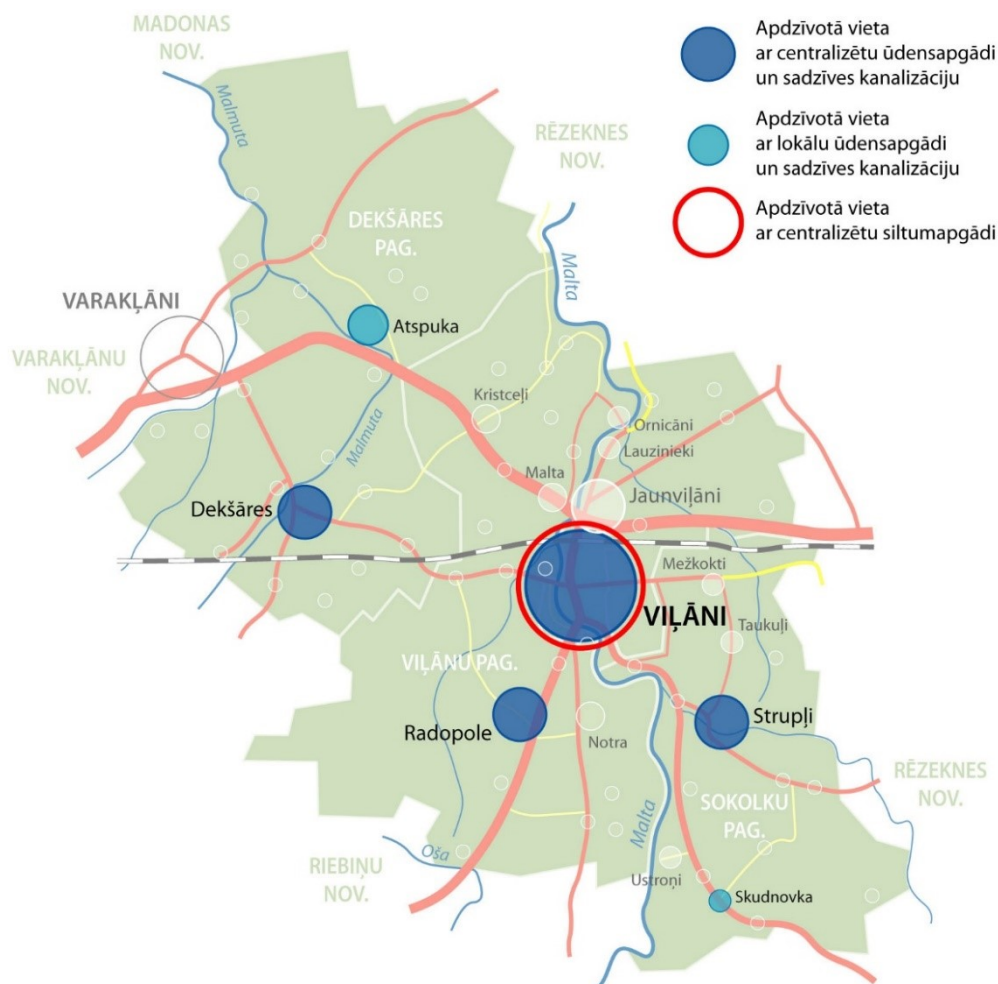
- 164.1. Viļānu muižas komplekss, t.sk. dzīvojamā māja, staļļa ēka, šķūņa ēka un muižas parks,
- 164.2. Ostrones Svētā Aloiza Romas katoļu baznīca,
- 164.3. Kristceļu vecticībnieku draudzes lūgšanu nams,
- 164.4. biedrības „Latgales tradicionālās kultūras centrs” izveidotā „Latgaļu sāta”.

3.7. Nākotnes inženierinfrastruktūra

3.7.1. Telpiskā struktūra

165. Inženierinfrastruktūras struktūrā ietilpst pašvaldības apsaimniekošanā esošās centralizētās ūdensapgādes un notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmas, centralizētā siltumapgādes sistēma un lokālie siltumapgādes punkti objektos, kas saistīti ar pašvaldību funkciju veikšanu, kā arī līdzdalība Austrumlatgales reģiona atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbības nodrošināšanā.

23.att. Viļānu novada nākotnes inženierinfrastruktūra

3.7.2. Vadlīnijas

166. **Ūdenssaimniecības** jomā jāveic:

166.1. Viļānu pilsētas un Jaunviļānu ciema ūdensapgādes sistēmas rekonstrukcijas II kārtā (pilsētas teritorijās ārpus centra),

166.2. Atspukā un Skudnovkā urbumu sakārtošana un notekūdeņu attīrīšanas iekārtu rekonstrukcija.

167. Jāveic **energoefektivitātes** paaugstināšanas pasākumi:

167.1. Viļānu pilsētas pirmsskolas izglītības iestādē, Viļānu mūzikas un mākslas skolā un Viļānu novada pašvaldības administratīvajā ēkā;

167.2. Viļānu pilsētas siltumsaimniecībā.

168. **Atkritumu** apsaimniekošanas jomā jāīsteno pasākumi atbilstoši attiecīgā perioda Austrumlatgales reģionālajam atkritumu apsaimniekošanas plānam.

3.8. Prioritāri attīstāmās teritorijas

169. Kā prioritāri attīstāmās teritorijas noteiktas tās, kas var dot vislielāko ekonomisko atdevi Viļānu novada ekonomikai un nodarbinātībai.

170. Prioritāri attīstāmo teritorijās ietilpst Viļānu pilsētas centrs un autoceļi līdz Viļānu novada lielākajiem uzņēmumiem un zemnieku saimniecībām (skat. 1.3.nodaļas 11.attēlu).

171. Prioritāri attīstāmās teritorijas un projekti:

171.1. **Viļānu pilsētas Brīvības ielas (P58) tilts pār Maltu.** Nepieciešama avārijas stāvoklī esošā tilta rekonstrukcija un drošības pasākumi (atbilstoši Viļānu pilsētas nākotnes transporta struktūrai, skat. 3.4.1.nodaļas 20.attēlu).

171.2. **Viļānu pilsētas Saules, Ugunsdzēsēju un Latgales ielas.** Nepieciešama ielu rekonstrukcija (seguma atjaunošana, drošības pasākumu veikšana, apgaismojums un labiekārtojums), lai uzlabotu Latgales ielā esošo uzņēmumu darbības apstākļus (atbilstoši Viļānu pilsētas nākotnes transporta struktūrai, skat. 3.4.1.nodaļas 20.attēlu).

171.3. **Viļānu novada nākotnes transporta projekti, lai uzlabotu lielāko uzņēmumu un zemnieku saimniecību sasniedzamību un darbības apstākļus** (atbilstoši nākotnes transporta un sakaru struktūrai, skat. 19.att.).

4. STRATĒGIJAS IEVIEŠANAS UZRAUDZĪBAS SISTĒMA

4.1. Attīstības rādītāji

172. Attīstības rādītāji veido kopējo priekšstatu par attīstības tendencēm un stratēģisko mērķa sasniegšanas progresu Viļānu novadā.

173. Galvenie secinājumi jāizdara no šādiem kompleksi aprēķināmiem attīstības rādītājiem:

- 173.1. pieaugusi privātā sektora kapacitāte (nodarbināto skaits privātā sektorā un uzņēmumi),
- 173.2. pieaugusi ražošana ar augstu pievienoto vērtību,
- 173.3. pieaugusi darba samaksa.

2.tab. Attīstības rādītāji

Rādītāja nosaukums	Vienības nosaukums	Pašreizējā situācija		Nākotnes situācija		Informācijas avots
		Vērtība bāzes gadā	Bāzes gads	Vērtība 2020.gadā	Vērtība 2030.gadā	
Iedzīvotāju skaits	iedz.	6755	01.07.2013.	6500	7000	PMPL
Demogrāfiskā slodze	iedz.	592	01.07.2013.	560	540	CSP
Tirgus sektora statistikas vienības, t.sk.:	vienība	366	01.01.2012.	390	450	CSP
pašnodarbinātās personas	vienība	198	01.01.2012.	216	230	CSP
individuālie komersanti	vienība	13	01.01.2012.	18	25	CSP
komercsabiedrības	vienība	77	01.01.2012.	82	122	CSP
zemnieku un zvejnieku saimniecības	vienība	59	01.01.2012.	55	50	CSP
fondi, nodibinājumi un biedrības	vienība	16	01.01.2012.	16	20	CSP
valsts budžeta un pašvaldību budžeta iestādes	vienība	3	01.01.2012.	3	3	CSP
Nodarbināto skaits privātā sektorā	%	58	01.01.2012.	60	70	CSP

Rādītāja nosaukums	Vienības nosaukums	Pašreizējā situācija		Nākotnes situācija		Informācijas avots
		Vērtība bāzes gadā	Bāzes gads	Vērtība 2020.gadā	Vērtība 2030.gadā	
Strādājošo vidējā bruto darba samaksa, Īpatsvars no Rīgas rādītājiem	Lati / eiro %	330 / 469 53%	01.01.2012.	- 65%	- 75%	CSP dati par sabiedrisko sektoru
Uzņēmumi, <i>t.sk.:</i>	vienības	347	01.01.2012.	370	400	CSP
<i>Mikro</i>	<i>vienības</i>	<i>323</i>	<i>01.01.2012.</i>	<i>340</i>	<i>364</i>	<i>CSP</i>
<i>Mazie uzņēmumi</i>	<i>vienības</i>	<i>21</i>	<i>01.01.2012.</i>	<i>27</i>	<i>30</i>	<i>CSP</i>
<i>Vidējie uzņēmumi</i>	<i>vienības</i>	<i>3</i>	<i>01.01.2012.</i>	<i>3</i>	<i>5</i>	<i>CSP</i>
<i>Lielie uzņēmumi</i>	<i>vienības</i>	<i>0</i>	<i>01.01.2012.</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>CSP</i>
Aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedz.	vienības	39	01.10.2012.	45	55	Lursoft (UR)
Bezdarba līmenis	%	26	31.07.2013.	20	15	NVA
Vieta novadu pašvaldību rangā	vieta	108.*	2011.gada dati	100	90	VRAA

*pirms Baltinavas un Kārsavas novadiem

4.2. Ieviešanas uzraudzības kārtība

174. Viļānu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju ievieš, realizējot Viļānu novada attīstības programmas, nozaru attīstības plānošanas dokumentus, teritorijas plānojumu un lokālplānojumus.

175. Stratēģijas ieviešanas pirmo kārtu veic ES plānošanas periodā 2014.-2020.gadam, atbilstoši jaunam vidēja termiņa plānošanas dokumentam – Viļānu novada attīstības programmai 2014.-2020.gadam un Viļānu novada teritorijas plānojumam.

176. Stratēģisko mērķu sasniegšanu izvērtē pirms katrām pašvaldības vēlēšanām, kā arī pirms jauna ES daudzgadu budžeta perioda – 2020.gadā un 2027.gadā.

177. Lai novērtētu stratēģisko mērķu sasniegšanu, sagatavo Stratēģijas ieviešanas ziņojumu.

178. Stratēģijas ieviešanas ziņojumā ietver:

178.1. Aktualizētus attīstības rādītājus;

178.2. Vērtējumu par stratēģisko mērķu sasniegšanas progresu;

178.3. Vērtējumu par telpiskās attīstības perspektīvas ieviešanas progresu;

178.4. Vērtējumu par Stratēģijas atbilstību aktuālajām ekonomikas un sociālo procesu tendencēm un politiskajām nostādnēm nacionālā, Latgales reģiona un vietējā līmenī;

178.5. Priekšlikumus Stratēģijas grozījumiem, ja nepieciešams.

179. Attīstības rādītājus var papildināt, lai labāk pamatotu vērtējumu. Rādītājiem izmanto publiski pieejamus informācijas avotus, kā arī kvalitatīvus pētījumus (iedzīvotāju aptauju, ekspertu vērtējumu, u.c.).

180. Pašvaldība nodrošina Stratēģijas ieviešanas ziņojuma pieejamību mājas lapā, organizē diskusiju sabiedrībā par nepieciešamību veikt izmaiņas novada stratēģiskajos mērķos, vīzijā, ilgtermiņa prioritātēs un telpiskās attīstības perspektīvā.

181. Stratēģijas ieviešanas ziņojumā ņem vērā arī Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam, Latgales reģiona stratēģijas 2030.gadam un Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma 2006.-2026.gadam ieviešanas ziņojumus.

182. Stratēģijas ieviešanas ziņojuma sagatavošanu koordinē Viļānu novada pašvaldības attīstības, plānošanas un informācijas nodaļa.